

OLAV

Redaksjonelt, s. 2

Moralsk opprustning eller teologisk nytenkning?

Spenningsfylt i dagens Polen, s. 3

Quo vadis, Polonia?

Gryt Anne Piebenga, s. 8

Legenden om Theophilus

Brian McNeil c.r.v., s. 12

Pave Gregor den store

Magnus Røger, s. 14

Egerias reise

Om romanen "Mannen uten aura", s. 19

Gjenfødselsens under

ST. OLAV

Moralsk opprustning eller teologisk nytenkning?

Sett på bakgrunn av Det øverste sovjets lovvedtak den 1. oktober om fri religionsutøvelse i Sovjetunionen, og Tysklands gjenforening to dager derpå, ter bispesynoden, som åpnet i Roma dagen før oktober 1990 brøt løs, seg som et noe trivielt internt arrangement for spesielt interesserte katolikker. Dog - synodens tema, "Presteutdannelsen i lys av dagens situasjon", er et livsviktig anliggende for Kirken. Og bakgrunnen for at det tas opp, er heller dramatisk, selv om dramatikken ikke er av helt ny dato. Det har lenge vært klart at det på mange måter bygger opp til krise omkring pretekallet i den katolske kirke. I det arbeidsdokument som foreligger, etter konsultasjoner verden over, tales det om identitetskrise for katolske prester, om mismot og isolasjon, om prestemangel og derav følgende stress. Om prester som glemmer sin "profetiske rolle" og etterhvert bare blir "en som forretter ved liturgien", og om faren for å bli oppslukt av moderne velstands- og karriere-tenkning.

Og som om dette ikke var nok: Tall lagt på bordet i en engelsk undersøkelse nylig viser at i løpet av de siste 20 år har 100.000 katolske prester gitt opp sitt pretekall; det overveldende flertall av dem for å gifte seg - med eller uten Kirkens velsignelse. Tross økende søkning til presteseminarer i visse deler av verden, er situasjonen totalt sett ikke særlig lys. I Brasil f.eks. er det gjennomsnittlig én prest pr. 50.000 mennesker. Aldersfordelingen innen presteskaper er foruroligende, særlig innen den vestlige verden. Den naturlige avgang vil bli stor i årene fremover.

Som motvekt mot disse heller dystre tegn og tall, anbefaler synodens arbeidsdokument styrkning av tradisjonelle grunnpillarer for prestelig liv som bønn og meditasjon samt stadig etterutdanning og ajourføring. Det understreker også at det er viktig å undersøke pretekandidatenes "følelsesmessige modenhet" - et uttrykk som kan tolkes i flere retninger. Man satser altså på en slags moralsk opprustning og - skal vi kalle det: en bedret personalpolitikk? Det er prisverdig. Kombinert med høyst påkrevet ettertanke både hos leg og lærd om vi virkelig tar evangeliet på alvor i våre liv, og tar godt nok vare på hverandre i gode og onde dager, kan det nok gi resultater. Men neppe i et slikt omfang at Kirken får alle de prester den trenger. Det spørs om det ikke må skarpe- re lut til - i form av teologisk nytenkning.

Spørsmålet om gifte prester eller om en mer differensiert presteutdanning innen en kirke som først nå for alvor begynner å bli det den lenge har kalt seg, nemlig en verdenskirke, står ikke på synodens dagsorden. Heller ikke spørsmålet om kvinnelige prester - det er et ikke-tema i Romas øyne. Likevel spørs det om ikke viljen til å se nettopp slike spørsmål i øynene vil være avgjørende for Kirkens liv fremtid. Er det for optimistisk å håpe at uortodokse synspunkter på disse ting kommer med som noe mer enn randbemerkninger og fotnoter under den synode som i skrivende stund nettopp er begynt? Det ville i tilfelle gjøre oktober 1990 ytterligere minneverdig.

Spenningsfylt i dagens Polen:

QUO VADIS, POLONIA?

3

Hundretusener på vei til pavemesse i Krakow; arbeidere på kne under messe på verftet i Gdansk; Lech Walesa med sin skriftefar. Mediene har vist oss det: polsk og katolsk er én og samme ting. Eller er det det?

Hvor sterkt står egentlig den katolske kirke - som trossamfunn - i dagens Polen? Og hvilken rolle bør den spille i den omformingsprosess landet står midt oppe i?

Spørsmålene står så absolutt på dagsordenen. Ikke minst etter at kardinal Glemp for en tid siden innbød til politiske "teselskap". Og etter at Lech Walesa, som i lengre tid har vært særdeles kritisk til den politikk hans tidligere Solidaritetskollega Tadeuz Mazowiecki følger som statsminister, nylig forkynte det som i månedsvis har vært en offentlig hemmelighet i Polen: at han tar sikte på å bli landets neste president.

St. Olav har tatt for seg noen artikler fra utenlandsk presse som plasserer disse spørsmålene i historisk sammenheng og på dagsordenen.

Det tolerante kongedømme

- Hva skyldes det at det i dag, mot slutten av det 20. århundre, i sentrum av Europa finnes et folk som - i større grad enn andre tradisjonelt "katolske folkeferd" som italienere, spaniere og irlendere - føler seg bundet av religionen? spurte *Kazimierz Dziejowski*, "medlem" av den polske intelligens-

tia og redaktør i publikasjonen *Tygodnik Solidarnosc*, i en artikkel i den tyske ukeavisen *Rheinischer Merkur/ Christ und Welt* for en tid siden. Hans historiske overblikk samt vurdering av dagens situasjon, er verd å merke seg.

Under Polens stormaktstid, fra det 15. til det 17. århundre, levde flere konfesjoner ved siden av hverandre, skriver *Dziejowski*. I kongeriket Polen hersket det en grad av religiøs toleranse som var ukjent andre steder i Europa - uten denne toleranse ville denne statsdannelsen ganske enkelt ikke kunnet eksistere. De to store grupperingene, katolikker og ortodokse, levde ved siden av hverandre, men det var armslag også for protestanter, jøder og - i de syd-østlige deler av landet - muslimer. I disse tre århundrer kan man ikke snakke om noen assosiasjon "polsk-katolsk". Og dette landet uten kjetterbål, religionskriger og fanatisme tiltrakk seg, selvsagt, emigranter: i første rekke tyskere og jøder, men også sveitsere, skotter og andre, som til-

førte nye impulser, gjorde seg gjeldende innen kulturlivet - og ble svært så lojale polakker.

Polsk-katolsk - uttrykk for det nasjonale

Polens delinger førte til en forandring av denne tolerante innstilling. To av dem som forsynte seg av landet - Preussen, senere det keiserlige Tyskland, og Russland - førte en politikk som systematisk rettet seg ikke bare mot restene av det polske statsvesen, men også mot polsk kultur og språk. Den ene av de to var en protestantisk stat, den andre ortodoks. Den katolske kirke ble utsatt for trykk fra to kanter. Både i øst og i vest begynte en motreaksjon hvor kulturen og Kirken ble viktige steder for forsvaret av "det polske", og sammenstillingen polsk-katolsk dukket for første gang opp som uttrykk for det nasjonale, som på disse tider blomstret opp også i andre europeiske land. De polske nasjonalister i andre halvdel av det 19. århundre var sterkt sosial-demokratisk orientert og ønsket å bruke Kirken for sine formål, vel vitende om hvor sterkt den stod hos massene. Kirkens internasjonalitet, dens underordning under Roma og dens prioritering av grensesprengende verdier var man heller mistroisk overfor, og i lang tid var nasjonalisme og katolisisme ikke synonyme i Polen, snarere tvert imot. Først etter 1918, da landet igjen var blitt selvstendig, kom det til en tilnærming mellom de to parter.

Gjennom de hundre år med polsk deling var den polske intelligensia et viktig samfunnsbærende element.

Maskinpistoler ut, religionsundervisning inn

Inntil for kort tid siden hadde litauiske skolebarn to timer obligatorisk «sivilforsvarstrening» på timeplanen. Offiserer fra Den røde armé stod for undervisningen som foregikk på russisk selv om såvel offiserene som elevene hadde litauisk som morsmål. Undervisningen var dog ikke mer «sivil» enn at jenter og

gutter fra åttende klasse av skulle kunne ta fra hverandre og sette sammen en Kalashnikov-maskinpistol på et visst antall minutter. I dag er offiseren utskiftet med en katolsk ordenssøster når det gjelder den ene av «SF-timene», etter press fra Kirken er den erstattet med religionsundervisning. Den annen time er erstattet med data-undervisning.

Etter 50 års ateisme er det mangel på

religionslærere, inntil videre er det eldre ordenssøstre som står for den. Siden Sovjetmyndighetene forbød ordener og konfiskerte klostrene i 1948, har henimot 2000 søstre levet skjult i Litauen. Nå kan de virke fritt, og de utgjør ryggraden i kateket- og familieundervisningen.

KATOLSK ORIENTERING

4

Sammen med den katolske kirke var den det viktigste våpen i kampen for å redde "det polske", til tross for at den gjensidige forståelse langt fra var den beste. De polske romantiske diktere, som fikk en enorm betydning for den polske identitet, stod ofte i opposisjon til Kirken. Og på 1900-tallet var den polske intelligens sterkt påvirket av europeisk rasjonalisme og radikalisme - stikkord er encyklopedistene, den franske revolusjon, Italias "risorgimento", sosialismen. De vestlige intellektuelle forbilder førte langt på vei til mistro til kirke og klerus hos intelligentiaen; veien førte ikke til Roma.

I mellomkrigstiden ble begrepet polsk-katolsk parolen for en militant nasjonalisme, som dog var av langt mindre radikal art enn i de fascistiske stater. Man dempet seg f. eks. når det gjaldt antisemittisme, for ikke å komme for sterkt på kant med Kirken og dermed de brede lag av folket. Antisemittismen fantes også i Polen, og den banet seg også vei inn i kirkelige kretser og publikasjoner, men fikk ingen betydning for statens handlemåte.

Kirken - siste moralske instans

Den annen verdenskrig ble en traumatisk opplevelse for det polske folk. Den dobbelte okkupasjon - den tyske og den sovjetiske - førte til dype omveltninger av psykologisk og ideologisk art. Tusenvis av polske prester omkom i tyske utryddelsesleirer eller ble drept av Sovjets hemmelige politi eller sendt til Sibir og Kasakhstan. "For millioner av mennesker ble troen og bønne den eneste tilflukt og det siste

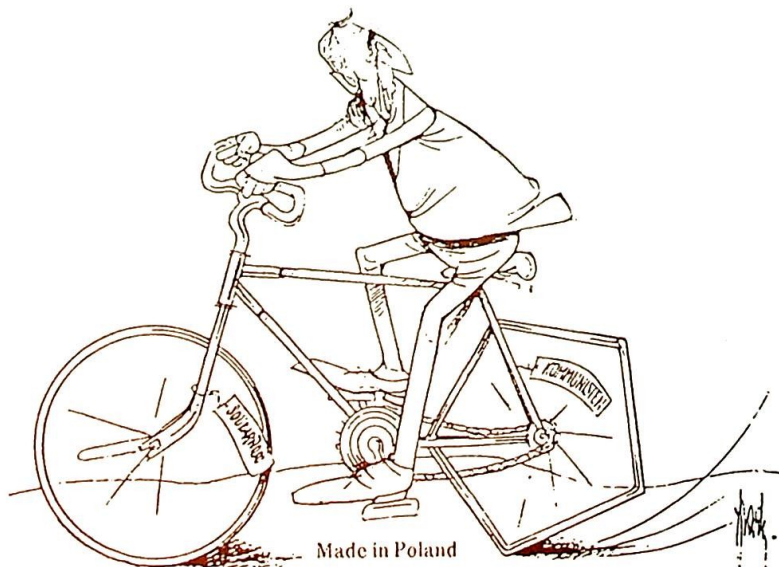
håp," noterer Dziewanowski. Samtidig ble kirke og geistlighet seg bevisst at deres skjebne var uløselig knyttet til det polske mennesket og polskheten. Mange, særlig unge mennesker, ble grundig rystet i sin tro ved infernoer som Auschwitz og Treblinka; andre ofret alt for sin tro. Og Kirken ble mer patriotisk enn noensinne".

I denne sinnstilstand skulle så det polske samfunn og den katolske kirke etter krigen finne seg til rette i en ny kommunistisk-stalinistisk virkelighet, med nye forfølgelser, til tider mer smertefulle enn de tidligere. Katolske institusjoner, katolsk presse, forlags- og høyskolevirksomhet ble utryddet, karitativt arbeid og religionsundervisning for barn ble forbudt. Denne storm mot alle de nasjonale helligdommer førte til motstand og tilnærming mellom tendenser og strømninger som tidligere hadde stått hverandre temmelig fjernt. Geistlige og aktivister

fra Det nasjonale parti, sosialister og folk fra Bondepartiet ble kastet i fengsel sammen. Cellene var åpne for alle - på det punkt var det ingen diskriminering.

Etter Stalins død, da partiet så smått måtte begynne sitt tilbaketog, ble - blant mange andre - den polske primas, kardinal Stefan Wyszynski, løslatt fra fengslet. Og hos flertallet av folket festnet den overbevisning seg at kampen for å forsvare polskheten var uløselig knyttet til forsvaret av den katolske tro.

Helt frem til *Solidarnosc* kom på banen, var 80 % av alle ledende stillinger i det offentlige stengt for katolikker. I politiet, diplomati, undervisningssektoren, i ungdomsorganisasjonene, var prosenten nærmere 100. "Og det i et land der ca. 90 % bekjenner seg til katolisismen. At mange holdt sine egentlige synspunkter hemmelig, forundrer neppe: Mennesker er ikke eng-

Caritas Danmark i Litauen

Representanter for Caritas Danmark har i sommer vært i Litauen – etter invitasjon fra erkebiskopen av Vilnius – for å undersøke behovet for medisinsk hjelp til landet, og for å få i stand et samarbeid med det litauiske Caritas som ble opprettet i 1988. Et første hjelpeprosjekt – ut fra filosofien «man kan ikke hjelpe alle, men man kan hjelpe noen» – er å skaffe høreapparater til 60

eldre, nærmere bestemt folk som er vendt hjem fra Sibir etter årelang deportasjon, heter det i en rapport i «katolsk orientering» om reisen. Høreapparater er nemlig nesten ikke å oppdrive i landet.

Hver 5. familie i denne lille Østersjørepublikken har ett eller flere medlemmer som har tilbragt sine beste leveår i fjerne, ugjestmilde strøk tusenvis av kilometer hjemmefra. I et land med 3,5

millioner innbyggere blir det mange. Mange av dem som nå vender hjem, trenger hjelp, forteller folk i Caritas Litauen. Best stillet er de som har slektninger på landet å vende tilbake til, vanskeligst er det for folk i byene der det er bolignød. Mange av de hjemvendte sliter med nerveproblemer og odelagt helse, skriver «katolsk orientering».

ler, og følgene av en slik situasjon fører til mange slags sosial feilutvikling,” noterer Dziewanowski.

Fra polsk-katolsk til kristent-europeisk

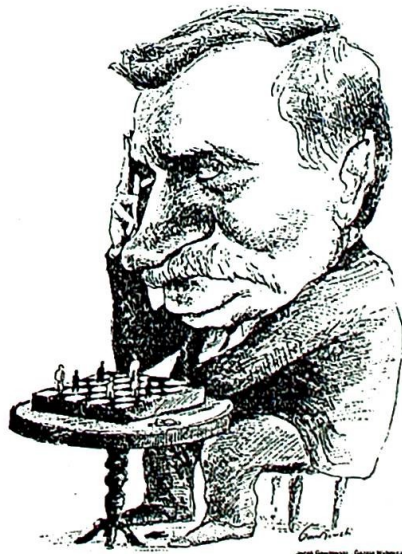
I dag er situasjonen totalt forandret: “En katolikk leder regjeringen, og ingen trenger å skjule sin overbevisning. Men spørsmålet ‘polsk-katolsk’ eller ‘kristent-europeisk’ er fremdeles aktuelt. Man lurer seg selv dersom man - slik utlandet ofte synes å gjøre - stiller den mektige polske kirke opp mot den tiltagende religiøse likegyldighet i vest. Det polske folk er ikke mer åndelig enn andre, det er like fiksert som andre på de materielle goder - på grunn av den skrikende mangel kanskje mer. Men det har vennet seg til å demonstrere sin motstand mot den politiske virkelighet ved å delta i religiøse seremonier. I et pluralistisk, fritt samfunn faller slike beveggrunner vekk, og det begynner man nå å merke hos oss, skriver Dziewanowski. “Kirkene er fulle, men vi mangler et ansvarbevisst og organisert legfolk; det er få muligheter - utenom prekestolen - til å ta seg av den stadige kontakt med samfunnet. Det er her pavens europeisk-kristne budskap og de perspektiver det åpner for et bedre Europa, kommer inn i bildet. Det dreier seg om noe langt mer enn det innskrenkede og snevre begrepet polsk-katolsk og har større sjanser for å nå frem hos dem som skal utforme det Polen vi nå aner konturene av,” avslutter Dziewanowski.

autoritær katolsk stat?” spør en annen polsk publisist, Nikolaus Lobkowicz, i en artikkel nylig - igjen i *Rheinischer Merkur*. Også han understreker Kirken som samlingspunkt for alle dem som var motstandere av kommunistregimet. Særlig etter innføringen av unnatakstilstanden i 1981 vendte mange kunstnere, vitenskapsmenn og andre intellektuelle seg til Kirken - ofte uten tanke på “omvendelse”, men fordi de så Kirken som en moralsk autoritet og den eneste gjenværende beskytter av menneskeverdet.

Men den polske geistlighet stod dårlig rustet til å ta imot disse menneskene med et åpent sinn, uvant som de stort sett var i å tenke i Det 2. Vatikankonsils mere åpne tanke-

baner. Kardinal Wyszynski hadde i sin tid bevisst holdt tilbake for sitt kirkefolk mangt av det konsilet stod for: Her gjaldt det å holde rekkene mot regimet og unngå eventuelle innenkirkelig spenninger. “Kanskje nødvendig dengang, men det holder ikke i dag,” noterer Lobkowicz, som også mener at den nåværende kardinal, Josef Glemp, for lenge la vekt på å stå på god fot med kommunistene. Dertil lytter han undertiden til rådgivere “som har liten sans for det moderne, vestlige demokrati, og som ikke har noe imot et Polen som en nasjonalistisk-katolsk stat à la Østerrike under Dolfuss”. At Lech Walesa til dels har lignende oppfatninger, er en kjent sak blant innviede i Polen. Kardinal Glemps ord i retning av at kun katolikker er ekte polakker - kombinert med en viss latent antisemittisme - skremmer mange intellektuelle.

Polen står ved en skillevei, skriver Lobkowicz, både politisk og kulturelt. På det politiske plan synes valget å stå mellom et demokrati av vestlig art, slik statsminister Masowiecki ønsker, eller en mer autoritær og uttalt katolsk stat. I Polen er den katolske kirkes holdning til demokratiseringsprosessen langt mer avgjørende enn i de øvrige “øst-land” nettopp fordi dens anseelse er stor i brede lag av folket. Utfordringen er om den er villig til å være romslig nok til at det blir plass både til de tradisjonelt kirke-trofaste og de intellektuelle. Kirkens vilje til å se den moderne verden i øynene vil være avgjørende både for den politiske, kulturelle og økonomiske utvikling i landet

Politisk og kulturelt veiskille

“Polen - liberalt demokrati eller

Sør-Afrikas katolske biskoper er «forbau- set og bestyrtet» over et nytt regjerings- vedtak som sier at tallet på svarte elever i katolske skoler som ligger innen de hvites områder, ikke får overstige 50%. Dersom skolene ikke godtar dette, risikerer de å miste sin statlige godkjennelse – det dreier seg om hele 85 skoler.

I sin kommentar til saken understreker Den sør-afrikanske bispekonferansen at rasediskriminering ikke gir noe grunnlag for opptagelse i de katolske skoler. I

årevis har disse skolene omgått regjerin- gens forordning om «klassifisering ifølge rase». Biskopene betegner den nye be- stemmelsen som «i særdeles grad i utakt med tiden». Både på bakgrunn av den krise skolevesenet i landet befinner seg i, med stor mangel på skoler for den svarte befolkningen, og den reformpolitikk stats- minister de Klerk ellers har åpnet for, er dette utspillet fra regjeringen fullstendig meningsløst, sier biskopene.

L'OSSERVATORE ROMANO

Støtter fortsatte sanksjoner

Den sør-afrikanske bispekonferanse går inn for at de økonomiske sanksjoner mot landet bør opprettholdes helt til apart- heidlovene er fjernet. Hittil er det bare klimaet som har forandret seg.

Apartheids grunnvoller finnes fremde- les, likeledes det faktum at svarte ikke har stemmerett, den urettferdige jordfor- delingen, tvangen til å bo innen bestemte områder samt diskrimineringen mot de

6

etter at 40 års kommunistisk van- styre har ruinert landet økonomisk og gitt alt som heter arbeidsmoral en hård knekk, skriver Lobkowicz.

Religionsundervisning - en kinkig sak

At det polske hierarki ikke helt har taket på dette, vitner bl.a. spørsmå- let om religionsundervisning i sko- lene om. I våres oppfordret de polske biskoper regjeringen til å innføre obligatorisk religionsunder- visning - det vil si i katolsk tro - "som en slags kompensasjon for de fordommer mot religion som kom- munistregimet så som sin oppgave å fremme", meldte *The Tablet* i juli. Bladet noterte også at skepsisen til forslaget var stor ikke bare blant ikke-troende og ikke-katolikker, men også blant pedagoger generelt og blant deler av det katolske leg- folket, særlig de intellektuelle. Den ortodokse hviterussiske befolkning i øst var opprørt over forslaget. De mistet nær sagt alle sine folkemåls- skoler og andre kulturinstitusjoner ved skolereformen i 1973, og utsik- ten til tvungen undervisning i katolsk tro for ortodokse barn, vil unektelig bidra til å øke den etniske spenning i området, skrev *The Tablet*.

Kort før skolestart i høst var man kommet frem til et slags kompro- miss. En forordning utstedt av epis- kopatet og regjeringen sier at alle skoler skal tilby religionsundervis- ning, men at deltagelse i undervis- ningen skal være frivillig, og at det skal tilbys etikkundervisning for dem som velger religion bort fra timeplanen. Saken er likevel langt fra løst ved dette kompromisset,

skriver *Neue Zürcher Zeitung* i en kommentar og viser i den forbin- delse til to oppslag i *Gazeta Wyborcza* - et positivt og et nega- tivt. Den negative påtaler med rette at beslutningen er fattet i en slags Nacht-und-Nebel-aksjon hvor hver- ken det polske parlament eller kabi- nettet har kunnet ta stilling til saken. Det er i strid både med loven om skille mellom kirke og stat fra 1989 og med den gjeldende grunn- lov. Tidligere kommunister har kla- get saken inn for forfatningsdom- stolen, og den står på dagsordenen for parlamentets høstsesjon.

Det er Kirken som skal ha hånd om hele religionsundervisningsopp- legget og stille lærere til disposi- sjon. "Vi påtar oss denne oppgaven for å vise at vi vil være tolerante og åpne overfor de verdier andre men- nesker bygger på, uavhengig av om de bunner i en annen religion eller i en annen innstilling overhodet," sa kardinal Glemp i sin preken på Maria Himmelfart. I intellektuelle kretser står man forsåvidt på kardi- nalens side idet man er klar over at en godt gjennomført religionsun- dervisning vil kunne styrke både troen og toleransen i brede lag av folket - etter årtier med moralsk forfall. Det er dog alvorlige innven- dinger fra betenkte katolikker som ikke går på mål og mening ved opplegget, men den praktiske siden av saken. Dersom alle de som skal undervise i faget, er hengivne og velutdannede mennesker, er det ingen grunn til engtelse, sier de. Men man frykter at undervisningen, særlig på landsbygden, skal komme i hendene på en heller trangsynt fol- kekirk med en annen målsetning

for undervisningen enn toleranse. "Den katolske kirke vil i denne ettårige forsøksperiode måtte vise om den også i tider med politisk fri- het kan gi det samme holdepunkt som under diktaturet," notere *Neue Zürcher Zeitung* til slutt i sin artik- kel.

Fra politisk-nasjonal til pastoral kirke

Tallmessig står den katolske kirke sterkt: 95% av polakkene er kato- likker, 75% av dem praktiserende, og antall prestekall har vært stigen- de i hele etterkrigstiden, og særlig siden pave Johannes Pauls besøk i sitt polske hjemland i 1979. Man har i dag dobbelt så mange prester som før verdenskrigen. "Men Polen er i sin styrke også et eksempel på sårbarheten for den katolske kirke i det etterkommunistiske samfunn", leser vi i det svenske tidsskriftet *Signum* (nr.6 -90), i en artikkel som bl.a. refererer fra en konferan- se i sommer i den tyske bispekonfe- ranses regi om "Kirkens stilling i Europa".

Om forholdene i Polen heter det bl.a.: Som garant for den nasjonale identitet såvel som for menneske- rettighetene, er kirken sterk. Men nå er oppgaven hverdagslivets pas- torale arbeid. Kirken behøver ikke lenger konsentrere seg om oppga- ven som folkets politisk-nasjonale forsvarer. Ifølge den polske biskop og økumen Alfons Nossol er den viktigste oppgaven nå å omforme den patriotisk-kollektive sjelesorg slik at den blir yrkes- og miljø-orientert, og forvandle religiøsitetens tradisjonelle liturgiske former til sosialt aktive og kirkelig engasjerte

svarte innen undervisningssystemet. Det kommer til å ta svært lang tid for konkrete resultater blir oppnådd. Forhandlingspartene arbeider under sterkt tidspress. Før valgene i 1994 må man ha kommet til enighet om en ny forfatning siden den svarte befolkningen ikke kommer til å akseptere å bli stillet utenfor nok en gang.

KATOLSK KYRKOTIDNING

Augustinermunkene i Brannvaktveien - Vi håper å bli flere, sier Brian McNeil til Aftenposten. Sammen med to "korbrødre" etablerer han det første augustinerkloster i Norge siden dansk kongen stengte Utstein Kloster ved Stavanger på 1500-tallet. En skotte, en tysker og en østerriker står bak det tredje mannlige klostresamfunn i Nor-

ge etter reformasjonen - Augustinerhjemmet på Grefsen ved Oslo. Også de to andre ordener, dominikanerne og fransiskanerne, har sine klostre i Oslo.

Pater Brian kommer til Grefsen fra Hamar, han har i en tid vært sogneprest der og på Lillehammer. Han er den katolske representant i den felleskirkelige OL-komité.

7

sådanne. Man må, ifølge biskop Nossol, satse på troens individuelle, personlige dimensjon og la den få modnes slik at den påstand at den polske katolisisme snarere fungerer i det offentlige liv enn i enkeltindividets, blir grunnløs. Man må også slippe til en sunn innenkirkelig kritikk og dyrke det økumeniske samarbeidet, ting som var vanskelige å gjennomføre i det totalitære samfunnet. Det gjelder likeledes å fortsette samarbeidet med de intellektuelle; dialogen må i det hele tatt være selve prinsippet for det kirkelige samliv. Det er fare for at Kirkens overlevelsestrategi i det totalitære samfunnet har ført til en passivisering av legfolket, og at de på sin side ser på Kirken som en service-innretning, sier biskop Nossol, ifølge *Signum*.

Så langt de utenlandske kommentarer - alle skrevet før kardinal Glemp holdt politiske "teselskap", og før Lech Walesa annonserte sitt presidentkandidatur. Spenningsfylt, altså, i dobbelt forstand, i Polen. Og - gleden over kommunismens fall til tross - liten grunn for Kirken til selvtilfreds hvile på eventuelle laurbær. Dertil er de utfordringer og krav den står overfor, for store og avgjørende.

Kommunismens nederlag ingen seier for kapitalismen

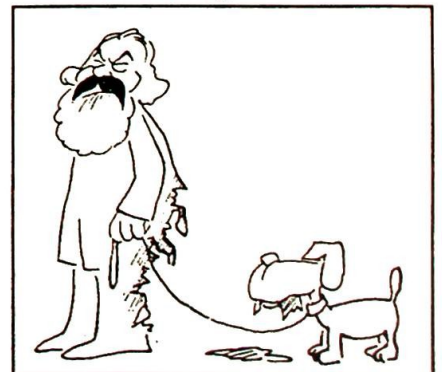
Wiens "gammelbiskop", kardinal Franz König - som forøvrig nylig fylte 85 år - advarte i en tale i "Institute for Foreign Relations" i London for en tid siden mot å feire kommunismens bankerott i Øst-Europa som en triumf for kapitalismen: "Kommunismens nederlag bør ikke gi oss påskudd for en billig triumf, men snarere tjene som en alvorlig påminnelse om å ta vårt eget ansvar her og nå alvorlig," understreket kardinalen, ifølge *L'Osservatore Romano*.

Alternativet til det sammenstyrkede kommunistiske system er ikke "en kritikkløs godtagelse av det kapitalistiske system". Kardinalen gikk imot dem som hevder at det var svikten i den kommunistiske økonomi som førte til at hele systemet brøt sammen: Sannheten er at kommunismen falt fordi både dens samfunn og dens økonomiske system bygget på et "feilaktig menneskebilde". Men det gir ikke de ikke-kommunistiske landene grunn til skadefryd - og så gå uanfektet videre. Det som trengs, er at man i sterkere grad støtter opp om og beskytter den demokratiske samfunnsordning generelt.

Kommunismens "fundamentale feil" var "dens virkelighetsfjerne menneskebilde", understreket kardinal König. Utopien om et klasjeløst samfunn med fullstendig likhet mellom de enkelte medlemmer gjorde at enkeltmenneskets rett til "fritt å bestemme over seg selv" forsvant. Forholdet mellom person

og samfunn ble forrykket og ødelagt under kommunismen. Den enkelte ble bare sett på som en bestanddel av samfunnslivet og mistet derved sin egenverdi.

Kardinal König kom i sitt foredrag med en oppfordring om å lære av kommunismens sammenbrudd: erkjenne at de sosiale problemer som var utgangspunktet for den vitenskapelige sosialisme og for kommunismen, ikke lenger eksisterer. I industrilandene er det gamle sosiale problem som het "å få bukt med arbeidsfolks proletariat", løst - blant annet ved hjelp av fagforeninger og trygdesystemer. I stedet er nye problemer dukket opp. Kardinalen viste i den forbindelse særlig til arbeidsløsheten blant de unge, ensomheten blant de gamle, og livsangst hos de mange som bruker rusmidler som problemløser. Også nye økonomiske maktfaktorer spiller inn: Særlig for landene i den tredje verden er både nasjonale og flernasjonale selskaper blitt et stort økonomisk og sosialt problem, hevdet kardinal König.

Bibler i kjeller

Over 20.000 russiske bibler er funnet i kjelleren i hovedkvarteret til det nå nedlagte hemmelige politiet i Øst-Tyskland. Biblene blir nå sendt til Den russisk ortodokse kirke samt til metodistkirkene i Sovjetunionen. Biblene ble konfiskert ved grenseovergangene inn til Sovjet fra 1953 til 1989 og ble merkelig nok lagret i DDR.

NT på mongolsk

Det nye testamente på mongolsk har nå blitt utgitt av De Forente Bibelselskaper. For første gang kan Mongolias folk lese Guds ord på sitt eget morsmål. Av befolkningen på 2.2 millioner vet man ikke om mer enn 10-12 kristne i dette utstrakte landet. Ingen kristen kirke eksisterer i dette overveiende buddistiske landet. All-

ikevel er det kommet bestillinger på 500 NT, samt 500 på russisk.

En tidligere forespørsel fra bibelselskapet om import av Det nye testamente ble avslått av det kommunistiske regime, men nå etter at det politiske tøværer også har nådd Mongolia, er det blitt mulig med innførsel av religiøse skrifter.

Gryt Anne Piebenga: Hvorfor legenden om

Tu mater es misericordiae, De lacu faecis et miseriae, Theophilum reformans gratiae (Du er barmhjerthetens moder, du har trukket Theophilus ut av sølens pøl og elendigheten).

For lenge siden bodde det i Lilleasia, så sier en legende, en mann som hadde en høy stilling hos en biskop. Denne mannen, som het Theophilus, var allment elsket på grunn av sin rettskaffenhet og enkelhet. Da biskopen gikk bort, var alle enige om at Theophilus måtte bli hans etterfølger. Men Theophilus selv mente at han ikke var verdig til embetet som biskop, og motsatte seg å overta det, slik at en annen til slutt ble utnevnt.

Hos denne nye biskopen falt Theophilus i unåde, og han ble avsatt. Theophilus kunne vanskelig avfinne seg med dette og grublet på hva han kunne gjøre for å få stillingen sin tilbake. Som siste utvei tok han kontakt med en jøde som var drev i svartekunsten. Jøden satte ham i forbindelse med Lucifer, djevelen. Lucifer var rede til å hjelpe Theophilus, men han stilte som betingelse at Theophilus offentlig skulle avsvære sin tro på Maria og hennes sønn. Theophilus godtok betingelsen. På djevelens anmodning bekreftet han trosfornektelsen skriftlig.

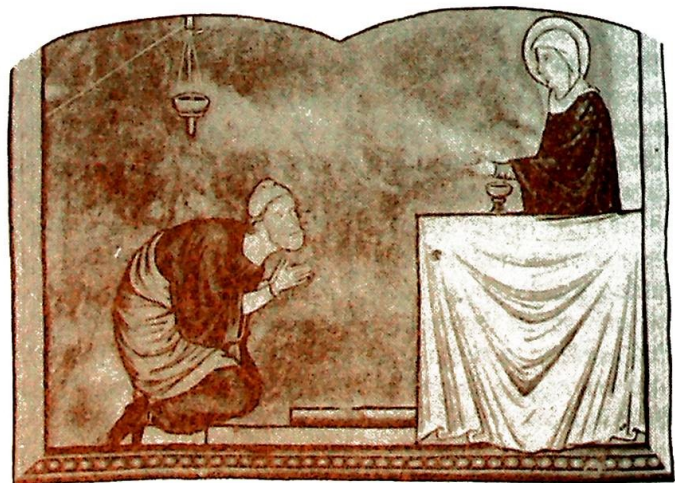
Allerede dagen etter at han hadde fornektet sin tro, lot biskopen kalle på Theophilus. Han bad om unnskyldning og gav Theophilus en stilling som var enda høyere enn

den forrige. Theophilus hadde ikke lenger glede av sin nye posisjon, for allerede etter kort tid innså han hvor fryktelig den synden var som han hadde begått. Han angret dypt og trakk seg tilbake til en kirke. Der bønnfalt han den hellige Jomfru om å gå i forbønn for ham hos sin Sønn. Da han så hadde tilbrakt førti dager i bønn og faste, viste Maria seg for ham i et syn. Hun hadde fått medlidenhet med ham og lovet å tale hans sak, på betingelse av at han først bekjente sin tro.

Da Maria kom tilbake med budskapet om at han hadde fått tilgivel-

se, hadde Theophilus en bønn til, nemlig om hun kunne skaffe ham tilbake det brevet der han hadde bekreftet trosfornektelsen skriftlig. Da også denne bønningen var blitt hørt, var Theophilus tilfreds. Han begav seg til kirken, der biskopen forrettet, bekjente sin synd i alles påhør og viste som tegn frem brevet med underskriften. Biskopen holdt en lang tale til Marias ære og holdt messen. Da Theophilus hadde tatt imot hostien, vendte han tilbake til Marias kirke, lot sine eiendeler dele ut blant de fattige og døde tre dager senere.

Denne fortellingen, som skriver seg fra fire- eller femhundretallet, gjorde dypt inntrykk på menneskene og gikk fra munn til munn. På sekshundretallet ble den skriftfestet i Hellas. Fra dette landet brakte reisende fortellingen over til Italia, og der ble den rundt midten av ått hundretallet nedtegnet på nytt - denne gangen ikke på gresk, men

Theophilus bønnfaller Jomfru Maria om å gå i forbønn for ham hos sin sønn. (Florens Deuchler: Der Ingeborgpsalter, Berlin 1967).

Bibelbehov på 30-40 millioner

En rapport i Moskvas «Medisinske Journal» slår fast at bibelbehovet i landet ligger mellom 30-40 millioner. I samme blad viser en annen artikkel at salget av Lenins utgivelser har sunket betraktelig, fra 19,6 millioner i 1970 til 5,1 millioner i 1989.

Ropet fra øst

Isak-katedralen i Leningrad igjen brukt til gudstjeneste

Søndag 17/6 ble det igjen holdt gudstjeneste i den berømte Isak-katedralen, Leningrad, som siden revolusjonen har fungert som ateistisk museum. Den nyvalgte patriark Aleksej II, tidligere erkebiskop av Leningrad og Novgorod, ledet messen.

Katedralen ligger sentralt i Leningrad, og er byens største kirke med plass til 13.000 mennesker. I motsetning til så mange andre konfiskerte kirker har den vært holdt i god stand, og den kirkelige utsmykning er intakt. Katedralen ventes snart å bli tilbakelevert til Den russisk-ortodokse kirke.

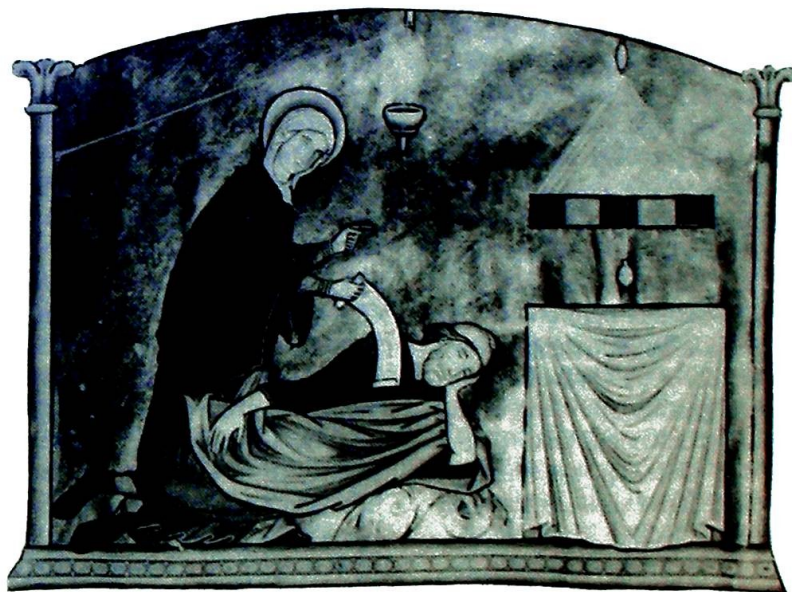
Theophilus var så avholdt

9

på latin. Nedskriveren heter Paulus Diaconus Neapolitanus, eller, som vi ville si, diakon Paulus fra Neapel. Noen hundreår etter ham skrev hans landsmann Jacobus de Voragine et sammendrag av legenden og tok den med i sin velkjente *Legenda aurea*. Det har fremfor alt vært teksten i denne boken som sørget for at legenden fra Italia nådde Spania i vest og Frankrike, Tyskland, Nederlandene, England og Norden i nord.

I tidens løp avtok latinkunnskapene, ikke bare blant legfolk, men også blant geistligheten, og de latinske tekstene om Theophilus ble uforståelige. De ble derfor oversatt i flere land. I Norden skjedde det for første gang rundt år 1300, da oversatte - antageligvis en munk, Paulus Diaconus' latinske tekst til norrønt mål. Omtrent to hundreår senere ble Jacobus de Voragines tekst gjengitt på svensk. Denne svenske teksten er overlevert i et håndskrift som viser stor likhet med håndskriftene fra Vadstena, og er altså sannsynligvis blitt til i Birgittinerkretser.

Legenden om Theophilus ble ikke bare oversatt fra latin til de forskjellige folkespråkene, men ble også gjennfortalt fritt. I Norge var det til og med mer enn én forfatter som gjenga historien med sine egne ord. I en av disse frie gjennfortellingene er historien utbrodert ganske mye. I C.R. Ungers utgave (*Mariu saga*, Christiania 1871, s. 402-421) trenges det nesten tyve sider for å trykke teksten, hvilket betyr at den er mye lenger enn de opprinnelige latinske tekstene. Det mest påfallende ved denne frie gjennfortellingen er at den

Maria legger brevet med trosfornektelsen på Theophilus' bryst.
(Florens Deuchler: *Der Ingeborgsalter*, Berlin 1967).

er så oppbyggelig i tonen. En oppbyggelig tone er riktignok ikke uvanlig i Marialegender - de hadde jo som mål å fremme Mariadyrkelsen - men i denne teksten er den svært så fremtredende.

Forfatteren av denne frie gjennfortellingen begynner med å si at det ikke er noen annen legende enn den om Theophilus som så godt viser hvor mye hjelp mennesket kan vente fra Maria, og hvor stor Guds langmodighet overfor syndere er. Halvveis i teksten avbryter han så fortellingen og henvender seg direkte til leserne: "Legg merke til", skriver han, "i hvilken grad djevelen hadde Theophilus i sin makt. Dersom Gud ikke hadde

hindret det, hadde djevelen med fast hånd ledet han mot fortapelsen. Men Gud vil ikke at en synder skal fortapes. Han vil nettopp at synderen skal omvende seg og bli frelst." Ved slutten av teksten spør han om Gud vil vise ham og dem som leser fortellingen, eller som den blir lest opp for, den samme nåde som han viste Theophilus.

Ikke bare i disse sidebemerkningene, men også i selve fortellingen skinner den oppbyggelige og belærende tonen gjennom. Leseren blir rådet til å være på vakt mot djevelen eller, som forfatteren også kaller ham, "den evige døds konge". Han må tvert imot sette sin lit til Maria eller - og her siterer vi noen

Kirkelig markedsføring i Italia

Italienske skattebetalere har anledning til å gi 0,8% av skatten til den katolske kirke. Og nå kan man ikke lenger unnskyld seg med at «det visste jeg ikke!» Kirken har nemlig gjort sin entré i TV-reklamens verden, nærmere bestemt gjennom et innslag som viser to kurver fulle av brod og fisk. Mens kurvene raskt tømmes, forteller en stemme at skattepengene kan øremerkes for humanært og karitativt arbeid. Pengene kan

enten gå til forskjellige kirker (begrenset til Vatikanet, Syvendedags adventistene og «Assemblies of God») eller til staten. Kirkens TV-kampanje startet i februar og sendes på tre forskjellige statlige kanaler samt private stasjoner og TV Monte Carlo. Før man gikk ut på skjermen, var 20 millioner foldere og plakater samt 8 millioner kopier av et brev fra kardinal Poliett blitt sendt ut. Opplegget omfattet også to videokassetter.

UNDA News

Prahas presteseminar gjenopprettes
Erkebispedømmet Praha har fått tilbake bygningene der presteseminalet tidligere holdt til, og de skal nå igjen bli presteseminar og også sete for det teologiske fakultet som skal opprettes ved Prahas universitet. Man regner med å komme i gang med kurs og forelesninger allerede en gang i oktober – forutsatt at det kommunistiske forlaget, som hittil har holdt til huse der, er ute til fastsatt termin.

10

av de mange omskrivningene som Maria blir benevnt med i denne overleveringen - "nådens moder", "menneskeslektens hjelp og støtte", "de bedrøvedes trøsterinne", "budbringeren mellom Gud og menneskene". Og gjentatte ganger blir det ved hjelp av fortellingen vist at enhver, samme hvor stor synden han enn er, kan forsones seg med sin Skaper, dersom han bare angrer og gjør bot. Guds langmodighet, hevder forfatteren, er uuttømmelig.

Slik ble legenden om Theophilus fortalt om og om igjen. Den tilpasset seg nye idéer og nye oppfatninger - ikke bare i skrift, men også i bilder. I de sydlige landene, der legenden var tidligere kjent, valgte bokillustratører ut motiver fra legenden og gjengav dem på pergament. Glasskunstnere og billedhuggere gjorde det samme i glass og stein. Tallrike eksempler på dette finner vi i de franske katedraler. I Notre Dame finnes to billedhuggerverker som gjengir scener fra denne fortellingen, i kirken i Troyes et blyglassbilde, der Theophilus og djevelen står overfor hverandre.

Hva var det nå i denne legenden, som gjorde at den var så avholdt og igjen og igjen inspirerte forfattere og kunstnere, spør det moderne menneske seg. Så enestående er det jo ikke? Vel, det kan forekomme spennende momenter i fortellingen, men det er også ganske mye å utsette på den. Det er for eksempel ikke logisk at Theophilus faller så dypt, mens han først blir rost opp i skyene. Like lite logisk er det at Theophilus angrer, uten at det blir gitt noen forklaring på det. Noen av de forfatterne som har gjengitt

legenden, gjør riktignok et forklaringsforsøk, men det er sjelden eller aldri tilfredsstillende.

Særlig logisk i moderne forstand er historien om Theophilus altså ikke. Men det er et spørsmål om det har noen mening å betrakte historien med moderne kritiske øyne. Den som gjør det, kommer i det minste aldri til å finne ut hvorfor den var så populær. For å forstå det må man liksom komme inn under huden på middelaldermenneskene og se med deres øyne; da blir de punktene vi har nevnt, bare biting. Det som var saken, var at legenden illustrerte at et menneske, samme hvor stor en synden det enn var, kunne lite på Marias hjelp og Guds langmodighet - forutsatt naturligvis at anger var til stede.

Dette at et menneske kunne lite på den hellige Jomfru, ble riktignok påpekt av talløse andre Marialegender, men den Marialegenden som har navn etter Theophilus, skiller seg likevel fra de andre.

Ikke bare var den synden som Theophilus hadde begått, større enn enhver annen synders, men Maria gav ham også mer hjelp: hun sørget for at han fikk tilbake brevet, beviset på hans synd, og gikk i forbønn for ham overfor sin Sønn, slik at Theophilus fikk tilgivelse. Så overbevisende var dette eksempel at det til og med ble henvist til det i et Mariaofficium: "Du er barmhjertighetens moder," så lød det, "for du har trukket Theophilus ut av sølens pøl og elendighet."

Artikkelens forfatter er middelalderforsker og tilknyttet universitetet i Groningen.

Nytt kirkelig «Europa-utvalg»

Det er viktig at noen stiller de grunnleggende spørsmål om hvor veien går, om rettferdigheten fremmes og skaperverket vernes, sier Magne Barth. Han er leder for det nye Europa-utvalget i Den norske kirke, et underutvalg under Mellomkirkelig Råd, som skal se på hva den norske kirke har å bidra med - og stimulere grasrota i menighetene til å engasjere seg i Europas framtid. Vi er ikke noe EF-utvalg, presiserer Barth, Europa debatten gjelder mye mer enn EF.

- Men er Europas utvikling en oppgave for kirken? vil intervjueren vite. - Kirken kan bidra til en mer helhetlig og visjonær Europa-debatt, sier Magne Barth. Den kan også bidra til forståelse for bakgrunnen for ulike konflikter. Og han understreker at en direkte kontakt mellom den enkelte menighet og søsterkirker andre steder i Europa vil kunne skape forståelse for ulike folkegruppers bakgrunn.

Barth minner også om miljø-spørsmålene som en type konflikt som påkaller etisk gjennomtenkning. Vern om menneskerettighetene er dessuten fortsatt viktig. Og det er viktig å se Europa-spørsmålene i en global sammenheng og ikke bli oss selv nok!

Fra «Nationen»

Flere døpes i Sovjet

Tallet på dåpshandlinger stiger i Sovjet, melder uketidsskriftet «Argumenty i fakti». I 1985 - året da Michail Gorbatsjov ble formann i kommunistpartiet - var det 640.000 som ble døpt; for 1989 er tallet 1,64 millioner. Tallet på kirkelige vielser er i det samme tidsrom steget fra 30.000 til 84.000. Inntil for to år siden risikerte foreldre som lot sine barn døpe, represalier på arbeidsplassen idet myndighetene gikk dåpregistrene etter i sommene.

L'OSSERVATORE ROMANO

En regning fra forlaget til erkebispedømmet på 125 millioner tsjekkiske kroner for renoveringsarbeid man har foretatt, ble ikke godtatt av myndighetene med den begrunnelse at arbeidet var skjedd uten den egentlige eiers viten og godkjenning. Erkebispedømmet på sin side regner med at det vil koste ca. 20 millioner kroner å tilbakeføre bygningene til kirkelig bruk.

L'OSSERVATORE ROMANO

Religion skolefag på overtid

De katolske biskoper i Slovenia er kommet frem til et kompromiss med provinssens undervisningsminister: Skolene skal åpnes for religionsundervisning for dem som ønsker slik undervisning, men det vil skje «på overtid» – altså etter vanlig skoletid. Ifølge undervisningsminister Kovac er de nye slovenske skoler «demo-

kratiske og pluralistiske institusjoner som sikrer livsynsmessig og religiøs frihet», og han finner det ikke hensiktsmessig å integrere religionsundervisningen i den regulære undervisning. På kirkelig hold er man ikke helt tilfreds med kompromisset som gjør religionsundervisningen til et «påheng» på de normale skolefag.

L'OSSERVATORE ROMANO

Presten avgjørende for om de unge forblir i Kirken! 11

- Om tyve år er den katolske kirke forsvunnet fra Skandinavia! spådde en kjent belgisk religionssociolog som jeg talte med på 1960-tallet, forteller dominikanersøster Hanne Bang til Katolsk Kyrkotidning. - Nå, i 1990, vet vi at denne eksperenten tok feil. Den ferskeste statistikk fra Religionssociologiska instituttet i Stockholm viser at den katolske kirke i Sverige har fordoblet sitt medlemstall siden 1975. Selv om denne økningen for en stor del skyldes fortsatt innvandring, viser den likevel at den katolske kirke i vårt land er levende. Det finnes heller ingen grunn til å tro at den i det øvrige Norden skal være dårligere stillet.

Men hvordan kommer bildet til å være når neste generasjon vokser opp? Søster Hanne har forsket på saken og skrevet en doktoravhandling: "Religious Identity over Two Generations." Undersøkelsen gjaldt et 30-talls kroatisk familier og et tilsvarende antall konvertittfamilier og gikk ut på å sirkle inn forskjeller mellom generasjoner, befolkningsgrupper og kjønn når det gjelder

den religiøse identiteten, representert ved forskjellige forhold som medlemsskap, hvorvidt man "praktiserer", tro, erfaringer og moral.

Resultatet? Et par punkter fra KKs artikkel: Den største generasjonsforskjellen er at de unge tenderer mot å godta samboerforhold, mens de synes å være mer kritiske til skilsmisse enn foreldrene. Innstillingen til abort er stort sett negativ hos såvel foreldregenerasjonen som barna, mens bruk av kunstig prevensjon stort sett godtas av begge generasjoner. Den religiøse identiteten formes av mange forhold og er et svært komplekst anliggende, men for de unge har katolske venner og det å være med i

en levende ungdomsgruppe stor betydning. Menigheten betyr også mye, det kan være både i positiv og negativ retning.

Men én ting synes klart, sier søster Hanne: - Min erfaring er at prestens rolle i menigheten er helt avgjørende. Det finnes prester som synes å ha fått den gave å være 'menighetsskapende'. Men dersom en menighet opplever eksplosjonsartet vekst, kan det true nærheten mellom medlemmene, og det blir vanskeligere med kommunikasjonen mellom presten og menighetens medlemmer og medlemmene seg imellom. For flertallet er tross alt menigheten den nødvendige base for det religiøse livet. ●

Fullt på presteseminaret

- Til presteseminaret i Kaunas i Litauen har det til det nye studieår meldt seg 70 nye studenter. Det betyr at det nå er 200 som forbereder seg på å bli prest, men også at det ikke er plass til flere, sier rektor ved seminaret, professor Victoras Butkos. Den økende pågang av studenter skyldes delvis at den tidligere påtvungne adgangsbegrensning er opphevet, og at den sovjetiske etterretningstjeneste KGB ikke lenger undersøker de enkelte sokers forhold.

Det er prestemangel i Litauen, men med den pågang det er på studieplassene, vil den antagelig være overvunnet om noen år. Det er i dag 690 katolske prester i landet, mot 1.450 i 1940. Dagens prestemangel skyldes både de tidligere strenge adgangsbestemmelser, og at en tredjedel av de litauiske prester ble deportert til Sibir i kjølvannet av den sovjetiske invasjonen i 1940.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

I disse diplomat-tider!

Det fins mange definisjoner på en diplomat: En som kan gjespe uten å åpne munnen. En som ler av vitser han har hørt før. En som er villig til å gjøre hva som helst for sitt land – bortsett fra å bo der. En som tenker seg om to ganger før han ikke sier noe. Eller den mer velvillige: En som bruker hodet uten at noen mistenker ham for det.

Fra Arbeiderbladet

Bevisst islamisering

Ifølge troverdig informasjon fra den katolske hjelpeorganisasjonen *Missio* finner man i 24 afrikanske stater bestrebelser på radikal utryddelse av kristendommen og andre ikke-muslimske religioner, skriver *L'Osservatore Romano*. Dette er også målet for «Islam-i-Afrika-organisasjonen» som ble stiftet i november i fjor, og hvor bl.a. Nigeria, Libya og Sudan er medlemmer. Organisasjonens strategi går ut på å utelukke ikke-muslimer fra viktige stillin-

ger, slik at muslimer blir valgt ved politiske valg. Organisasjonens mål er «endelig å utrydde alle former for vestlige retts-systemer og erstatte dem med den islamske sharia», som det heter i kommunikéet i forbindelse med opprettelsen.

Organisasjonens sete er Nigeria, som også har stilt meget store pengebeløp til disposisjon for organisasjonen «for å vise hele verden at Nigeria virkelig er en muslimsk nasjon» - et annet sitat fra ovennevnte kommuniké.

Evangelisering mot fundamentalister
Den romersk-katolske kirke i Brasil har startet en evangeliseringskampanje for å bremse fremveksten av fundamentalistiske, sekterske grupper. Ifølge Det økumeniske råd i Brasil, der Den katolske kirke er tallmessig største medlemmet, tilhører nå omtrent 12 av Brasils 150 millioner mennesker slike religiøse grupper. Rådet regner med at tallet kan øke til 30 millioner innen år 2000. Kirkeaktuelt

12 Brian McNeil c.r.v.:

Pave Gregor den store

For 1400 år siden ble *Gregor den store*, en av de få paver som har fått et slikt tilnavn, valgt. Han er en av de fire store kirkelærere i den latinske kirke, sammen med Ambrosius, Augustin og Hieronymus, og en av de teologer hvis tanker satte preg på hele middelalderen.

Han hadde vært munk i Roma, så ble han diakon og pavens utsending hos keiseren i Konstantinopel. Han var pave i 14 år.

Hans fjerne etterfølger, Johannes Paul II, har skrevet til hele Kirken i anledning Gregors jubileum. I sitt brev peker paven på Gregors fortsatte betydning for kirken som en *pastoral* pave, en som var opptatt av å forkynde Guds ord til menneskene, og av å hjelpe dem i deres mangfoldige nød. Han nevner også Gregors misjonærvirksomhet, og det er dette jeg gjerne vil komme inn på i denne artikkelen.

På Gregors fest, den 3. september (årsdagen for hans bispevielse) synger Kirken fremdeles i tidebønnene en hymne hvis forfatter er en annen kirkelærer, den hellige Peter Damiani, i det 11. århundre:

Anglorum iam apostolus, nunc angelorum socius...

Du som en gang var Anglernes apostel, nå har du fellesskap med englene.

Dette minner oss om en liten historie den hellige Beda forteller i sin bok *Anglernes kirkes historie* (Bok II, kap. 1). En gang, før Gre-

gor ble pave, så han slavehandlere i Roma med endel unge gutter som de hadde tatt til fange. Gregor spurte hvilket folk de tilhørte. "De er angler (*Angli*)", svarte man. Da kom Gregor med en av de ytterst få morsomme bemerkninger i hele det første kristne årtusen: *Non Anglia sed angeli*, "De er ikke angler, men engler." Og straks ville han dra til England for å forkynde Kristi budskap til dette hedenske folkeslag. Dette var ikke mulig for Gregor selv, men som pave kunne han sende Augustin, som ble den første biskop i Canterbury. Det er i de brev han skrev til Augustin i England, at Gregor viser sin fine pastorale sans.

Augustin var temmelig transsynt og altfor opptatt av kirkerettslige spørsmål. Han spør: "Kan to brødre gifte seg med to søstre, forutsatt at de hører til forskjellige familier?" Paven svarer: "Dette er absolutt tillatt. Det finnes intet i den hellige Skrift som forbyr det." Videre spør Augustin: "Kan en gravid kvinne døpes?" (Meningen var nemlig at hun jo måtte ha hatt samleie, ellers ville hun ikke blitt gravid... men samleie var synd, ikke sant?) Paven

svarer: "Hvorfor skulle ikke en gravid kvinne kunne døpes, når det ikke er noen synd i Den Allmektige Guds øyne å sette barn til verden?"

Og så kommer Augustin med et tredje spørsmål: "Kan en biskop bli ordinert uten at andre biskoper er til stede, når de lever så langt borte fra hverandre at de vanskelig kan møtes?" Paven svarer: "I anglernes kirke, hvor du er den eneste biskop, må du være alene om å ordinere en ny biskop. For hvor ofte kommer biskoper fra Gallia, som kan være vitner til en bispeordinasjon?"

Gregor var ingen stor "missiolog", en som hadde teorier om hvordan Kirkens misjon skulle drives. Han hadde til gjengjeld den sunne fornuft som viste veien. Som Johannes Paul II sier, er det fremdeles mye vi kan lære fra Anglernes apostel...

Vil med i slaget om Europa

Indremisjonsselskapet og NMS vil samarbeide om misjon i europeiske storbyer. Dessuten vil selskapet samarbeide med 12 søsterorganisasjoner i europeiske land. To mål er å danne menigheter og ta opp kampen med herlighetsteologene som nå flommer over Øst-Europa, skriver bladet «For fattig og rik».

Etter at jernteppet har falt, har herlighetsteologer flommet inn over den tidligere Østblokken med sine dollar. Dette er en respektil holdning overfor det rike og dype trosliv de kristne i disse landene har bygget opp gjennom år med undertrykkelse og forfølgelse, ifølge Skaaheim, generalsekretær i Indremisjonsselskapet. Gjennom samarbeid med ytremisjonsorganisasjoner i Norge og søsterorganisasjoner innenfor den evangelisk-lutherske kirke, mener Skaaheim Indremisjonen nå må ta del i slaget om Europa.

Tall om katolsk nærvær

I 200 land i verden finner man katolske kirker; det finnes 2512 bispedømmer rundt om på kloden; mange steder består «kirken» kun av en uanselig misjonsstasjon, et enkelt lite hus med noen ordenssøstre og en hytte med et kors på taket. 6.000 av verdens sykehus drives av katolske institusjoner; dertil kommer 10.920 alders- og pleiehjem og 12.815 helsestasjoner og apoteker. KM

Stålsett utfordrer paven

Generalsekretær Gunnar Stålsett i Det Lutherske Verdensforbund (LVF), kom i sommer med en utfordring til blant andre pave Johannes Paul II's visjon av det nye Europa som nå vokser fram etter kommunistens fall.

– Man bringer ikke det kristne budskap tilbake til Europa ved igjen å kreve åndelig herredømme og bedrive konfesjonell

imperialisme, sa Stålsett i sin tale til eksekutivkomiteen i LVF.

– Vårt mål kan knapt være å gjenopprette «det kristne Europa», om det noen gang har eksistert, men å gå ved siden av mennesker med det kristne budskap og den åndelige næring sakramentene gir, sa Stålsett. Kirkeaktuelt

“Amnesty Norge” utfordrer menighetene: Glem ikke forfulgte kristne i andre land!

Mange av Amnesty Internationals saker gjelder kirkeledere og kirke-medarbeidere som blir forfulgt, fengslet uten lov og dom eller på annen måte trakassert. Amnesty Norge ønsker nå å mobilisere norske menigheter til en innsats for forfulgte kristne i andre land.

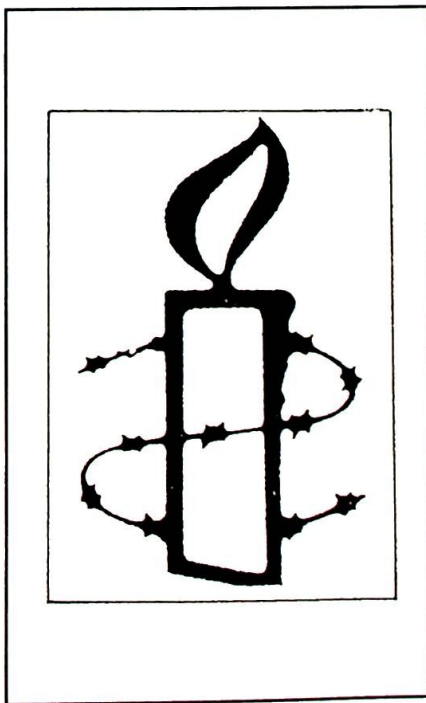
Det har ofte hast med Amnesty-saker, og da har man behov for et tilgjengelig beredskapsapparat: “Amnesty Norge” har derfor satset på kontakt med forskjellige grupper i samfunnet som kan aksjonere i konkrete tilfeller. Grupper innen fagbevegelsen, helsepersonell og blant jurister er allerede godt i gang. Nå er det opprettet kontakter i Oslo Bispedømmeråd og i Mel-lomkirkelig Råd for å få spredt informasjon om Amnestys hastesaker. Disse sakene vil også bli sendt ut til forskjellige menigheter og kirkesamfunn.

“Så håper vi” sier Helen Vogt, representant for Amnestys kirkegruppe, “at man lager en aksjon, la oss si etter en gudstjeneste, og at hver enkelt da får anledning til å undertegne et appellbrev.” Hun gjør oppmerksom på at “det jo ikke er slik at man blir forfulgt på grunn av sin kristne bekjennelse, men det skjer når man begynner å ta konsekvensen av sin kristentro, begynner å stille seg på den svakeste side, begynner å innse at myndighetene må handle annerledes og ta opp saker hvis det skal bli rettferd. Og rettferd er jo noe som i høy grad angår oss som kristne,” understreker Helen Vogt.

En spesiell sak som tas opp i de “prøvemeningheter” som Amnesty allerede har, gjelder en filippinsk nonne, søster Aquila: Hun og hennes medar-

beidere - blant dem også prester - har gått inn for å påtale brudd på menneskerettigheter. De har også engasjert seg sosialt på en måte som myndighetene ikke setter pris på. Med det resultat at de er blitt utsatt for drapstrusler og annen form for trakassering. I det nå aktuelle Amnestybrev til Filippinenes president Cory Aquino blir det uttrykt dyp bekymring for søster Aquila. Man krever at det blir satt igang etterforskning for å finne ut hvem som står bak drapstruslene, og etterlyser tiltak som kan garantere for nonnens og hennes medarbeideres sikkerhet.

“På kirkebakken”, P1 radio.

Er du «personlig kristen»?

«Mennesker som viser positive holdninger overfor kirken, får ofte spørsmål om de er personlig kristne,» sa Håkon Dahl i en samtale med Ola M. Steinholt, ny biskop i Nord-Hålogaland. «Det er vel lenge siden du har fått dette spørsmålet, biskop, men her kommer det: Er du en «personlig kristen?»

«Jeg liker ikke den formuleringen,» svarte biskop Steinholt, «det er omtrent som å spørre meg om jeg er personlig nordmann. Det er ikke noe bibelsk begrep heller, såvidt jeg kan skjønne. Det som ligger i problemstillingen, er vel om kristendommen er noe viktig for meg. Og der må jeg jo svare klart ja.»

«Det at du reserverer deg mot begrepet, betyr det at du ikke liker å skille mellom kristenfolket, for å bruke det ordet, og de som går i kirken på julaften?» spurte Håkon Dahl. «Jeg tror vi skal være veldig forsiktede med skarpe skiller,» svarte Steinholt. «På det åndelige området skjer det en vekst, og vi har ikke innsikt og oversikt og gaver til å se hvor langt et menneske er kommet i sin åndelige vekst. Derfor skal vi være varsomme med skiller. Men det er klart at det finnes også et utenfor, det skal vi ikke legge skjul på.»

«På kirkebakken,» P1 radio.

Siviltjeneste er fredsarbeid

Kirken bør engasjere seg i fredsarbeidet ved å gi militærnektende mulighet for sivil-tjeneste i kirkelig regi – slik kan man bidra til å tjene freden og forsoningen, mener pater Winfried Seifert, som leder sjelesorgarbeidet blant sivilarbeidere i Tyskland. «Hvis kirken ikke engasjerer seg i dette arbeidet eller bare gjør det halvhjertet, forråder den sitt eget budskap.» KNA

Sett press på Israel

Må det alltid en voldshandling til for å få verden interessert i det palestinske spørsmål? Spør «Rettferdighet og fredskommisjonen» i Jerusalem i et opprop fra i sommer. Mediene kan få en til å tro at den palestinske Intifada består av barn som er oppfordret av de voksne – som selv er for feige – til å kaste stein. Men det det egentlig dreier seg om, er at

den palestinske befolkningen avviser den israelske militære okkupasjon som etterhvert er blitt stadig mer utålelig. Det provoserende nærvær og den arrogante oppførsel mange av de israelske soldatene representerer, er hovedårsaken til volden som så igjen fører til skader og død. Oppropet understreker palestinernes vilje til å finne en løsning der det «blir plass til alle... de har uttrykt sin

vilje til å forhandle med Israel; selv de som står for en hard og mer uforsonlig linje, er villige til å gi forhandlingene en sjanse».

Kommisjonen oppfordrer til internasjonalt press for å få i gang slike forhandlinger. Får man ikke det til, vil «ekstremistiske krefter på begge sider ta over spillet helt, og da ser fremtiden mørk ut», heter det i oppropet.

Egerias reise - en øyenvitneberetning om

I byen Arezzo ble det i året 1884 gjort et sensasjonelt funn: I et manuskript fra det 11. århundre fant man dagboken til en kvinne på pilegrimsreise i Det hellige land en gang mot slutten av det 4. århundre.

Magnus Røger har tittet i dagboken.

Dagboken inneholder detaljerte og høyst interessante beskrivelser av liturgien hun møtte, og omfatter fullstendige tidebønner (med matutin, laudes, ters, sekst, non og vesper) og messer for hele perioden fra epifani (Hellig tre kongers fest) til pinse. Forfatteren er sannsynligvis en spansk nonne ved navn Egeria. Man vet ikke nøyaktig når reisen fant sted, men ut fra hva hun skriver, er år 383 en mulighet.

På initiativ av den hellige Helena, mor til Keiser Konstantin den Store - han som gjorde kristendommen til en lovlig religion i Romerriket - var det noen tiår tidligere foretatt utgravninger av de hellige stedene i Jerusalem og Betlehem. I Jerusalem lokaliserte man Golgata med den hulen man mente hadde vært Jesu grav, og senere fant man også et kors man identifiserte som Jesu eget. Over de hellige stedene ble det reist kirker som Egeria refererer til, som for eksempel Anastasis, Gravkirken, som var bygget i tilslutning til Martyrion, en stor basilika.

Det foreligger dessverre et brudd i manuskriptet der man antar at beskrivelsen av julen har stått, men bevart er epifani, festen for Jesu fremstilling i Tempelet (kyndelsesmesse), fasten, palmesøndag, den stille uke, påskedag, Kristi himmelfartsdag og pinsedag. For de spesi-

elle høytidsdagene er stedene der feiringene fant sted, nevnt spesielt: Betlehem, Betania, Getsemane, Oljeberget og kirkene i Jerusalem. Således ble for eksempel vigilien til epifani holdt i Betlehem, mens messen ble feiret i Jerusalem; Palmesøndags vigilie var i Anastasis, mens messen var i Martyrion med påfølgende palmegrensprosesjon til Oljeberget; og Skjærtorsdag var det gudstjenester om natten på Oljeberget og om morgenen i Getsemane. Dagen for innvielsen av kirkene Anastasis og Martyrion ble høytidelig markert. Denne dagen, sier Egeria, var den samme dagen som Jesu kors ble funnet. Hvis det er riktig at Egerias reise fant sted omkring år 383, kan hun meget vel ha møtt mennesker som fremdeles kunne huske disse begivenhetene.

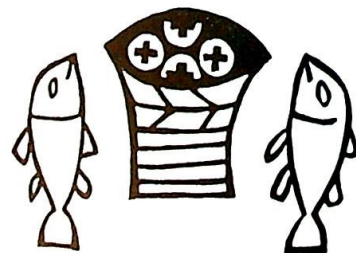
I de følgende to avsnitt beskriver Egeria en alminnelig søndagsvigilie og laudes. Vigilien ble holdt utendørs på gårdsplassen mellom Anastasis og Martyrion. Egeria kaller denne gårdsplassen en basilika, en ikke helt upassende beskrivelse da plassen var omgitt av en søylegang.

«På Herrens dag, likesom til påske, samlet hele folket seg før hanegal. Så mange som det var plass til, var samlet i basilikaen like ved Anastasis. For anledningen var det

hengt opp lamper. Alle var ute i god tid siden ingen tok sjansen på ikke å rekke frem i tide før hanegal. Det ble sunget hymner og antifoner, og etter hver hymne og antifon fulgte det bønner. Prestene og diakonene ønsket alltid å holde vigilien på dette stedet, dels på grunn av den store folkemengden som kom, men også fordi det ikke var vanlig å åpne de hellige stedene før hanegal.» (Itinerarium Egeriae xxiv, 8).

Deretter følger en beskrivelse av en tidebønn man tror er søndagens laudes. Hvis det er laudes, kan de tre beskrevne salmene være salme 148-50. Korset det tales om, er Jesu kors.

«Straks etter at den første hane hadde galt, trådte biskopen inn i Anastasis. Alle dører ble åpnet, og hele folkemengden fulgte etter.

Eukaristien fremstilt i form av brødkurv og to fisker (se Matt 14,16). Etter mosaikk i en kirke på det stedet Jesus gjorde brødunderet ved Galileasjøen (se Job 6,23) (et-Tagbah, midten av 5. årh.).

Øst-europeiske kristne danner solidaritetskomité

Kristne fra fem forskjellige øst-europeiske land har på et møte i Ampleforth i England nylig besluttet å etablere en solidaritetskomité, opplyser Keston College til NØP. Målet for komitéen er å forsvare retten til religionsutfoldelse i lys av kristen forståelse av forholdet mellom Gud og det enkelte menneskets verdighet og frihet.

Ampleforth-motet samlet rundt 200 deltagere fra fem land som tidligere lå bak «jernteppet». Den nye friheten har gitt kirkene nye muligheter, og det krever nye samarbeidsformer. Derfor var det gledelig at de fremmøtte representerte et godt spekter av kristenheten: Den ungarske reformerte kirke, Den ortodokse kirke i Bulgaria, Den ukrainske katolske kirke, Den russisk-ortodokse kirke, Den rumen-

ske ortodokse kirke og Den reformerte kirke i Polen. Pastor Nemeth fra Ungarn understreket at komitéen ikke ønsker å være eksklusiv. Man håper at enda flere vil slutte seg til dette arbeidet frem til neste konferanse som vil bli holdt i det østlige Sentral-Europa i 1992. Konferansen ble ledet av kardinal Basil Hume, den katolske kirkes øverste leder på De britiske øyer. NØP

liturgien i Det hellige land i tidlig kristen tid

15

Talløse lamper var tent. Da alle var kommet inn, istemte en av prestene en salme, og alle som var til stede, sang med. Deretter fulgte en bønn. Så fortsatte en av diakonene med en ny salme som igjen ble etterfulgt av en bønn. En tredje salme ble sunget etterfulgt av en bønn, og deretter fulgte folkets forbønner. Da alle tre salmene var sunget, og bønnene var bedt, ble røkelseskar bragt inn i Anastasis slik at hele rommet ble fylt med vellukt. Biskopen, som hadde stått bak rekkverket, tok nå evangelieboken med seg og gikk til porten. Der leste han høyt om Herrens oppstandelse. Under opplesningen hørtes det fra alle kanter så mye sukk, jammer og gråt at selv de hardeste hjerter måtte bli rørt til tårer over alt hva Herren måtte lide for vår skyld. Da opplesningen av evangeliet var ferdig, gikk biskopen og alt folket i prosesjon til det hellige kors mens man sang hymner. Ved korset ble det igjen sunget en salme og en ny bønn ble bedt. Så velsignet biskopen folket og utsendelsen fant sted. Og mens biskopen

Jesus innstifter nattverden (Ravenna, San Apollinare Nuovo, 6. årh.). Illustrasjonen er – som den på foregående side – hentet fra pater Per Bjørn Halvorsens funngrube av en bok «Jesu nattverd. Messen gjennom tusen år», St. Olav Forlag 1989.

var på vei ut, flokket alle seg rundt ham for å kysse hans hånd.» (Itinerarium Egeriae xxiv, 9-11).

LITTERATUR

Det finnes flere engelske oversettelser av Egerias dagbok, for eksempel

Gingras: Egeria: Diary of a pilgrimage (utgitt i serien Ancient Christian Writers, New York 1970); og Wilkinson: Egerias travels (London 1971). Et utdrag som omfatter de delene av dagboken som har musikkhistorisk interesse, finnes også i boken McKinnon: Music in Early Christian Literature (Cambridge University Press 1987).

Pavelig ufeilbarlighet?

Apropos artikkelen fra «l' Express» i St. Olav nr. 9 om «Pavens seier», har jeg lyst til å bringe videre til leserne en historie som jeg i sommer hørte

fra kardinal Meisners munn. Kardinalen, nåværende erkebiskop av Køln, tidligere østtysker og biskop av Berlin, var i 1987 på besøk hos paven.

Under audiensen, hvor bare de to var til stede, sa paven at det i nær

fremtid kom til å skje store forandringer i Øst-Europa. «Hellige Far», sa kardinal Meissner, «riktignok sitter De på Deres stol, men dette sier De ikke *ex cathedra*, for jeg tror nemlig ikke et ord av det.» Jo, forsikret paven, store ting var i gjære. Dette viser at på et tidspunkt hvor ingen internasjonale spesialister kunne ane hva som skulle skje to år senere, var paven informert.

fr. Per Bjørn Halvorsen o.p.

Fri abort uten rådgivning dårligst tenkelige løsning

Den «dårligst tenkelige løsning på abortproblemet, er å tillate fri abort i de første 12 uker av svangerskapet uten lovbestemt rådgivning», hevdet Ernst-Joachim Hickl, leder for den store tyske gynekologkongress som nylig fant sted. Det er denne løsningen man hadde i DDR, og den bibeholdes foreløpig for området innen det samlede Tyskland, mens man i vest holder på sin lov der abort kun innvilges etter indikasjon i såkalte «nødssituasjoner»,

men hvor man også har et visst rådgivningsapparat.

Hickl foreslår at man i fremtiden forbinder indikasjonsmodellen med en «ansvarbevisst» tidsfristmodell. Å redde liv er fremdeles legens fremste oppgave, men den gjeldende vesttyske indikasjonsmodell virker ikke godt nok i den retning – det er de rundt 200.000 aborter årlig et tegn på. Han hevder også at den nåværende rådgivningspraksis ikke fortjener sitt navn.

KNA

Kvinner i fokus på verdens AIDS-dag

«Kvinner og AIDS» blir tema for årets AIDS-dag som markeres 1. desember verden over i regi av Verdens Helseorganisasjon (WHO).

Temaet understreker det økende antall AIDS-rammede kvinner, og hvordan kvinner kan unngå sykdommen som fremkalles av HIV-viruset. Et tredje aspekt er den rolle mange kvinner har i omsorg for AIDS-syke.

16

Marit Flagestad: Meditasjon i Karmels ånd

Anders Arborelius
Trosmeditation, 1987

Gjennom sin Karmel-serie har karmelittene i Sverige ydet et verdifullt bidrag til den katolske litteratur i Skandinavia. I løpet av de siste tyve år har de lagt ned et stort arbeide med å oversette hovedverkene til de store helgener i sin orden. Disse er gjort lettere tilgjengelige for oss gjennom fyldige innledningskapitler og kommentarer. I tillegg til oversettelsene inneholder serien flere bøker av brødrene Stinissen og Arborelius. Alle formidler de Karmels særpreg, vektlegging av bønn i tilknytning til meditasjon over troens mysterier.

«Trosmeditation» er da også valgt som tittel på seriens bok nr. 19, skrevet av Anders Arborelius. (Bok nr. 18, av samme forfatter, ble anmeldt i «St. Olav» i fjor: «Den brinnende pilen»).

Ved å trenge dypere inn i den kristne tros mysterier oppnår vi å lære Gud bedre å kjenne, slik at vår meditasjon og bønn får en utvidet dimensjon og kan føre oss raskere fremover mot foreningen med Ham. Teologiske lærebøker kan nok være veivisere. De fleste av oss trenger imidlertid hjelp til å tilegne oss lærestoffet, slik at det taler til hjertet og ikke bare til tanken. For eksempel trenighetsdogmet, som all kristen tro bygger på, kan fortone seg som en tankekonstruksjon når vi leser lærebøkens definisjoner. Vi trenger en veiviser som kan føre oss inn i mysteriet og gi dogmet liv.

«Trosmeditation» er en slik veiviser. Boken tar for seg ti hoved-

punkter i den kristne tro. I det innledende kapittel er det nettopp trenighetslæren som blir gjort levende for oss. Det er i Karmels ånd når det stadig blir henvist til den hellige skrift og sitert fra Bibelen, som er hovedkilden til all kristen meditasjon. Likeså finner man mange andre sitater, ikke minst fra Karmels egne mystikere.

Dette er en bok for dem som er innstilt på å anstrenge seg og bruke tid til å trenge dypere inn i sin tro. Skal man ha utbytte av lesningen, må man gå langsomt frem, og be og

meditere underveis. Ihvertfall første kapittel bør leses flere ganger med litt tid imellom. Men på den måten kan man da også få oppleve at forholdet mellom de tre guddommelige personer trer frem som det store forbilde på kjærlighet, og at denne kjærlighet blir en bærende kraft i ens eget liv.

Selv om den primært er ment som en hjelp til meditasjon i ensomhet, kan boken også benyttes som troslære, og studeres i grupper. Ikke minst ved denne bruk vil noteapparatet være til nytte.

*Mennesket spenner telefonlinjer
tvers over hele byen
og gir seg nok ikke
før det når hele verden
med sin stemme.*

*Radioen,
som ikke en gang har bruk for tråder,
egger og frister ennå mer til prat...
Oppfinnere, hvor er dere?
Det vi trenger, omgående, er oppfinnelser
som griper stillheten,
beskytter den,
redder den...*

Dom Helder Camara

– Kvinnen er nøkkelen til «helse for alle», sier WHO-sjef dr. Hiroshi Nakjima. WHO anslår at det nå finnes rundt 450.000 mennesker som har utviklet AIDS, mens mellom fem og ti millioner mennesker er HIV-smittet. WHO forventer at rundt 1 million mennesker utvikler AIDS i løpet av 1991. Det finnes ennå ingen medisin eller vaksine mot HIV-viruset.

NØP

Pavens anliggende for bønnens apostolat i november:

At alle som er engasjert i massemedia, må bruke moderne informasjonsmidler samvittighetsfullt i sin formidling av de kristne verdier til vår tids mennesker.

Minneord - Antony Rajendram

17

En varme er sluknet, en veiviser er borte. Antony Rajendram "gikk omkring overalt og gjorde godt" (Ap. 10.38) Han trengte ikke tittel eller verv. Han hadde godhetens autoritet. Antony Rajendram var en brobygger mellom mennesker og kulturer. 58 år gammel døde han. Oppdraget er gitt videre. Det var hverdagens mennesker som ble lukket inn i Antony Rajendrams varme. Han hadde plass for ufattelig mange, også for de utstøtte, de som kanskje ikke fant andre venner. Han delte byrdene med dem som ikke greide å bære alene, han lette etter utveier for dem som hadde havnet i uføre. Han ble en døråpner og en hjerteåpner i sitt nye hjemland.

Antony Rajendram kom til Norge i 1956, etter en eventyrlig motorsykkelferd gjennom Asia og Europa til "verdens ende". I Norge utdannet han seg i fiskeriteknologi. Han giftet seg med Sigrun og fikk tre barn. Familien bodde vekselvis i Norge og på Sri Lanka, der han var engasjert i et norsk-srilankisk fiskeriprojekt. I 1973 slo familien seg ned i Bergen for godt. I årene siden hadde han ulike stillinger i den katolske menigheten, ved St.Paul skole og i innvandrersarbeidet. Han var en drivende kraft ved igangsettingen av Den Internasjonale Bokkafe i Nygårdsgaten og blant initiativtakerne ved opprettelsen av den bergenske avdelingen av Norsk Organisasjon for Asylsøkere.

I sin hjemby var Antony Rajendram eslet til prest og lokal leder. "Høvding"-kallet slapp han ikke unna i Norge. Han var trolig den

første tamilen som kom hit til landet og ble "onkel" for alle sine landsmenn som er kommet seinere, en å søke råd og hjelp hos. Han var sterkt engasjert også i utviklingen på Sri Lanka. Den siste tids bombing, drap og kulturødeleggelser gikk hardt inn på ham, og han var bitter over at dette kunne skje uten sterke internasjonale protester. Sammen med eksilets savn og sårhet ble Sri Lankas skjebne stundom et tungt åk.

Antony Rajendram døde plutselig natten til 12. september 1990, styrket av kirkens sakramenter.

Om han enn hadde sitt kors å bære, kunne han "elske nesten sin som seg selv". Han var den beste ambassadør for ekte menneskeverd og gjensidig respekt. Han skjelte aldri til hudfarge eller religiøse eller kulturelle forskjeller, og oppnådde tillit i alle miljøer. Han ble en ekte tillitsmann for innvandrere og sentral person i de flerkulturelle miljøer han fikk virke.

Antony Rajendram var sine venners kjære venn, han porsjonerte ikke ut kjærlighet, han øste fra en dyp kilde. Han eide en sjelens frihet som gjorde ham uavhengig av belønning, men som også kan ha gjort ham ensom av og til.

Antony Rajendrams død etterlater et stort savn og et uendelig tomrom. Det blir tungt å løfte arven etter ham, men det må gjøres, om vi skal beholde vår medmenneskelighet. Vi takker for alt han har gitt oss, også for oppdraget han etterlater. Og vi takker familien hans, som gav ham frihet og støtte til å "gå omkring overalt og gjøre godt". Uten den friheten og fremfor alt den støtten kunne ikke Antony Rajendram ha fått utrettet så mye som han gjorde.

Vi lyser fred over hans minne.

Venner

En langsiktig prosess

– Slutt å mase på mennesker at de bør gå i gudstjeneste, resultatet av det blir bare negativ reaksjon og dårlig samvit-tighet. Gudstjenestefornyelse i Den norske kirke er ikke et kortsiktig prosjekt for økt kirkesøking, men en langsiktig prosess som berører oss alle, sier Knut Rydjord, leder i Kirkens Gudstjeneste-råd. Som mener at den betenkning om gudstjenestefornyelse som legges frem

på kirkemøtet i høst, har verdi i den grad dokumentet kan medvirke til at de lokale menigheter begynner et langsiktig og grundig arbeid med sine gudstjenes-ter.

– Vi må oppdra folk til å forstå at de ikke skal komme til kirken bare for å lytte. Jeg fikk ikke noe i kirken i dag, kan vi høre folk si. Det tyder på at man ikke har oppdaget at gudstjenesten er et

felleskap. (-) Det siste gjennomgri-pende reformarbeid har gitt oss mulighet til liturgisk variasjon som mange menig-heter bruker i alt for liten grad. Ikke minst gjelder dette muligheten til å gjøre legfolk medansvarlige i gudstjenesten, sier Rydjord, som også understreker et punkt som synes å ha gått mange forbi nemlig at «kirke er fellesskap».

KIRKEAKTUELT

18 Jakobskirken i Oslo - rives eller repareres?

Striden raser om den 110-år gamle kirken ved Akerselvas bredde. Syn-kende folketall i Oslo sentrum har gjort den "overflødig", Grunnvollen er dårlig, kirken har tatt skade, og hverken kommune, kirke eller pri-vate vil bidra med de nødvendige seks millioner som trengs for å få satt Jakobs-kirken i skikkelig stand. Men mange er interessert i å få ta det stengte og støvete gudshuset i bruk på nytt, både misjonsorganisa-sjoner og teatergrupper.

Imidlertid holder Oslo-bispen igjen. Før kirken kan tas i bruk av andre, må den avvigsles, sier han, og det kommer ikke på tale å gjøre. Han går inn for å få kirken revet, fordi det både økonomisk og etisk vil være meningsløst å la kirken bli stående som et tomt minnesmerke. Og dermed er biskop Aarflot kom-et på kollisjonskurs med både riksantikvar og bystyre, foruten de prester og organisasjoner som mener at Oslo fortsatt trenger dette kirkebygget.

I programposten "På kirkebak-ken" nylig (P1, radio), ble saken nærmere belyst. Dag Myklebust, underdirektør hos Riksantikvaren, pekte på at denne kirken repren-senterer en vellykket helhetlig innsats, både hva arkitekturen, inventaret og malerkunsten angår. "Og denne enhet ønsker vi å ta vare på."

Kapellan Hellemo fra Oslo Domkirke (som Jakobs menighet nå er en del av) mente at det ikke kun-ne være kirkens oppgave å fjerne kirkebygg som har antikvarisk ver-di, og at man i en sekularisert ver-den fikk være glad for de kirker som gjenstår. Å bruke kirken til f.eks. konserter eller utstillinger så

han på som ganske uproblematisk.

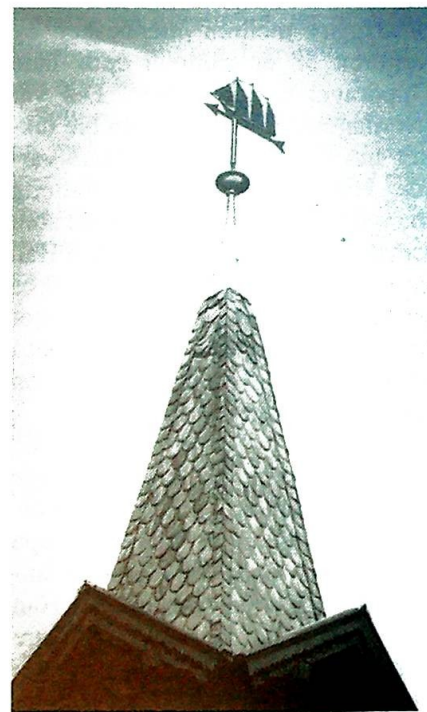
Som en kommentar til biskop Aarflots oppfatning at kirken i så fall først måtte avvigsles, nevnte teologiprofessor Kjetil Hafstad at noe rituale for avvigsling ikke eksisterer her til lands. En annen sak er det at en biskop kirkerettslig må medvirke til at en kirke tas ut av bruk. Forøvrig var også Hafstad av den oppfatning at det ikke skulle være noe til hinder for å bruke kir-ken til andre ting: "Etter vår teolo-giske tradisjon har ikke et kirke-bygg en hellighet i seg selv, det er den gudstjenestefeirende menighet som konstituerer kirken."

Hafstad minnet også om at den katolske kirke i Norge har vært gjennom "en tilsvarende prosess", da man i Fredrikstad nylig bygget ny kirke (fordi den vakre lille tre-kirken var blitt for liten). Nå er det gamle kirkebygget tatt i bruk som klubbhus.

Så langt "På kirkebakken". Hva slags klubbhus det dreier seg om, leste vi forøvrig i et klipp fra Fredriksstad Blad som en oppmerk-som og omtenksom sjel sendte oss for en tid siden: "Fredrikstad Sjø-mannsforening, etter sigende byens eldste forening (stiftet 1858), holder sannelig på tradisjonene. Nylig kjøpte de den gamle katolske kir-ken og innvendig omgjøring er i full gang. For at kirken skal få et maritimt preg uten at den forandrer utseende, har Sjømannsforeningen erstattet korset på toppen av kirke-spiret med en værskute".

Så gamle St. Birgitta seiler vide-re, den, om enn under nytt flagg. Vi ønsker det nye mannskap alt godt - dere skulle være på sikker grunn.

Og takk for at dere ikke valgte en værhanne! Det turde være noe vold-som symbolikk for et nypensjonert kirkespir!

«En værskute har erstattet korset på tidli-gere St. Birgitta kapell, mens sakristiet er blitt kjøkken – på galleriet finner man en lun maritim salong; 'levningene' fra den gamle presteboligen er blitt til både kjøk-keninnredning og panel i de nye rom, melder Fredriksstad Blad. Som også kan fortelle at Trond Mathisen fra Fortidsmin-neforeningen, som mer enn noen fikk for-hindret at kirken ble revet og stedet gjort om til parkeringsplass, føler «stor takk-nemlighet og ærbødighet overfor Sjø-mannsforeningen som har gjort et så flott ombyggingsarbeid».

Foto: Mattis Sandblad.

Nei til sensur!

Enhver form for sensur forkastes i en erklæring fra det amerikanske katolske presseforbund CPA (Catholic Press Association), offentliggjort i sommer i forbundets medlemsblad. Sensur skader ikke bare den katolske presse, men også det kirkelige embedes integritet og troverdighet. Ærlig nyhetsformidling om meningsforskjeller og kontroverser i kirken er «et nødvendig tegn på sunnhet og troverdighet i institusjonen kirke», heter

det i erklæringen. Det er den katolske presses plikt i enhver intern-kirkelig diskusjon som ikke har med dogmer å gjøre, å gjengi alle standpunkter. På dette punkt må journalister i den kirkelige presse ikke opptre mindre profesjonelt enn sine kolleger i andre media, og kirken bør respektere deres faglige kompetanse. Det heter ordrett i erklæringen: «Vi er overbevist om at åpenhet er bedre enn hemmelighetskremmeri, at det er bruk for ansvarsbevissthet på alle områ-

der av kirkens liv, og at katolikker har krav på informasjon om hva kirken gjør.»

Erklæringen er en reaksjon på en lang rekke henvendelser fra medlemmer av CPA det siste året, et år som har vært preget av skarpe konflikter om ytringsfriheten i kirkeblader. CPA omfatter både amerikanske og kanadiske katolske journalister.

KIPA/KATOLSK E ORIENTERING

Gjenfødselsens under

19

Mette Nygård

MANNEN UTEN AURA

Aventura

137 sider

Er det for pompøst å si at Mette Nygårds første roman, *Mannen uten aura*, er en lignelse om gjenfødselsens under? Lesingen av den ble en god opplevelse, og på mange måter en behagelig overraskelse. (Her er det tid for en bekjennelse: Selv om jeg også syntes at boken *For et nonneliv* av samme forfatter var morsom, syntes jeg også at den var nokså overfladisk. Det kan man ikke si om *Mannen uten aura*. Bekjennelse slutt!)

Kalle Janson ser tilbake på sitt liv. Han ser på seg selv som en morder: Han har drept tre kvinner og ett barn. I tillegg har han vært soldat i krigen, men det teller ikke i denne sammenhengen. Kvinnene drepte han ikke med våpen, men med ord. Ved sin holdning til medmennesker og ved å ha disse livene på samvittigheten, har han satt seg utenfor all nåde og all tilgivelse, mener han selv. Han er blitt en mann uten aura.

Fra folkesangene vil mange huske at når djevelen åpenbarte seg i menneskeskikkelse, kunne han kjennes igjen på at han ikke kastet skygge. Ligger noe av det samme motivet hos Mette Nygård når hun forteller om Kalle Janson?

Men Kalle Janson er ikke en djevel; han er et ulykkelig og ensomt menneske. Og livet hans har ikke bare vært mord og ulykke. Han har også reddet liv. Som russisk krigsfange reddet han en gang livet til piken Irina, datter til kommandan-

ten. På underlig vis møter han Irina igjen: Nå er hun en voksen kvinne, og mor til en sønn, Martin. Kalle Janson selv fikk aldri noen sønn, men siden det var hans blod som reddet guttens mor en gang, kan han kanskje påberope seg litt farskap han også?

Det meste av romanen er tilbakekuende, i de siste kapitlene får den mer liv og dynamikk. Martin blir syk og ligger på et sykehus i Moskva. Han vil treffe mannen han traff i Norge ...

Jeg skal ikke røpe mer av handlingen, bare si: Det er gjennom disse siste kapitlene romanen hever seg opp over et godt, men samtidig nokså trivielt episk nivå og blir både en lignelse og en beretning om et mirakel.

Hva skrev han ikke, den gamle agnostikeren Bjørnstjerne Bjørnson: «Alt som lever er underlagt - kjærlighetens gjenskapermakt - bliver den bare prøvet».

For ikke å fortolke Mette Nygårds roman til døde, setter jeg strek her, og sier forfatteren takk for en god leseropplevelse.

Nils-Petter Enstad

Når sannhet ikke er det samme som sant

Dersom velgere gang på gang opplever at løfter blir brutt, at vedtak blir utsatt, og at sannhet ikke er det samme som sant i politiske debatter, hjelper det lite med etiske utvalg, skriver *Vårt Land*. Vi trenger politikere som tar politikken på alvor, og aldri glemmer at det er velgerne som har gitt dem posisjoner og makt. Bare slike folkevalgte kan bevare tilliten til dem selv og vårt demokratiske system.

«Og siden vi først siterer fra *Vårt Land*, la oss ta med en kommentar fra avisens underfundige ravner Hugin og Munin. Bakgrunnen var en uttalelse fra byrådsleder Michael Teitzner, som i anledning en *Dagblad*-melding om at Oslos politikere vurderer å legge ned trikken, på det sterkeste protesterte.

«La meg si det slik at en by ikke er en by hvis den ikke har trikk. Da er den jo bare et ladested.»

Kommentar fra Hugin og Munin: «I håp om at ingen vil oppfatte oss som motstandere av trikken, vil vi minne om at det finnes forholdsvis store ladesteder, i farten kommer vi på London, Paris og New York - i tillegg til Flekkefjord.»

Spille-mentalitet og rekordpremier

Myndighetene bidrar på denne måten til å undergrave respekten for skattemoralen, sier direktor Johannes Ulltveit-Moe til *Aftenposten*. Samtalen gjelder Lotto og tipping og det forhold at spillepremien er fritatt for skatt: «Jeg er redd dette vil skape en spillementalitet som på lengre sikt skader betydningen av et langsiktig og ærlig arbeide. Hvorfor skal man skattes av et ærlig arbeide, når man ved å fylle ut en lapp med noen tall kan høste store gevinster?»

På vei mot kristen enhet

- Avkristningen i Europa kan bli en felles utfordring for katolikker og lutheranere, slik at vi i 1990-årene tvinges til et nærmere fellesskap og samarbeid, uttalte Københavns katolske biskop, Hans Martensen, til Aftenposten i forbindelse med Den internasjonale katolsk-lutherske kommisjons arbeidsmøte på Granavollen for en tid siden. Biskop Martensen er det eneste nåværende kommisjonsmedlem som har deltatt i disse samtalen helt siden starten for 25 år siden.

Ny era for kristen enhet i Storbritannia

I september gikk den katolske kirke inn som fullverdig medlem av kirkerådene i England, Skottland og Wales. Det innvarsler en ny epoke i det kristne enhetsarbeidet, skriver Catholic Herald, som også melder at man har forhandlet i seks år med å finne en organisasjonsform som alle parter, og da særlig den katolske, kunne

godta. Man regner med en rekke samarbeidsområder, blant dem også evangelisering. «Alle kirkene vil i stigende grad ønske å samarbeide om evangelisering og lære av hverandre,» sier en talsmann for kirkerådet.

En felleskirkelig «overbygning» er også etablert, Rådet for kirkene i Storbritannia og Irland, som omfatter hele 40 ulike kirkesamfunn og grupperinger. Etablerin-

De takket nei. . .

Omtrent samtidig med at den katolske menigheten i Kristiansand feiret sine første 100 år, fylte Oddernes kirke hele 950 år. Noe som ble markert med bl.a. "øumenisk festgudstjeneste" - for så langt er vi heldigvis kommet anno 1990. Trodde arrangørene. Men dengang ei! To frimenigheter i Kristiansand takket nei til innbydelsen med en ikke ukjent begrunnelse - som St. Olav noterte seg med et sukk.

En som ikke nøyde seg med et sukk, var Nils-Petter Enstad, informasjonskonsulent ved Menighetsfakultet. Han noterte både sin skuffelse og sin indignasjon i et innlegg i Kristiansandsavisen Fædrelandsvennen - med kopi til St. Olav om at vi "gjærne" måtte bruke den. Det takker vi ja til, ikke fordi vi gjerne henger ut andres manglende økumeniske sinnelag, men fordi vi finner det gledelig og hjertevarmende at Enstad rykker ut - på egne og "våre" vegne. Hvilket for ham er to sider av samme sak. Her er Enstads innlegg i Fædrelandsvennen fra 10. september:

De takket nei. . .

Det var nokså forstemmende å lese i Fædrelandsvennen for mandag 3. september at to av frimenighetene i Kristiansand takket nei til å være med i den økumeniske festgudstjenesten i forbindelse med Oddernes kirke sitt 950-årsjubileum. Selv har jeg fra min tid som offiser i Frelsesarméen lært såvel pinsemenighetene som De Frie Evangeliske Forsamlinger å kjenne som meget økumenisk orienterte kristne, men i Kristiansand har økumenikken tydeligvis sine grenser. Begrunnelsen som ble gitt for å holde seg borte, var ikke mindre forstemmende: De ønsket ikke å delta i en gudstjeneste der Den katolske kirke også var representert. En kirke som har en tusenårig uavbrudt tradisjon med evangelieforkynnelse i Norge, og som har feiret gudstjeneste i Oddernes kirke gjennom minst halvparten av dens historie, holder ikke mål overfor to menigheter som - sett i historisk perspektiv - nærmest må regne seg som nykommere.

Ekko fra fortiden

Reaksjonen og begrunnelsen fra de to frimenighetene lyder som et ekko fra en fortid de fleste av oss både trodde og håpet skulle være nettopp det: fortid. De vekker til live minner om traktater en har lest og predikanter en har hørt som ut fra Bibelens "klare ord" mente å kunne føre bevis både for at Den katolske kirke var den store skjøgen og paven var anti-krist.

Om det ikke var denne argumentasjonen man møtte denne gangen, ligger det et snev av den i bunnen av reaksjonen fra de to menighetene. Å si at man ikke ønsker å dele gudstjenestelig fellesskap med katolikker, er det samme som å si at katolske kristne ikke holder mål, hverken som kirke eller som kristenmennesker.

At forstander Egil Svartdahl skulle være den som målbar og grunnng av budet fra pinsemenighetens side, er forøvrig ikke så lite av et paradoks, ja, man kan nesten kalle det ironi. Samme Svartdahl gav nemlig for kort tid siden ute en bok som heter "Uten gjerder". Men Egil Svartdahl har tydeligvis latt minst ett gjerde få lov til å bli stående. . .

Nils-Petter Enstad

Sogneprester for hele verden

I oktober hvert år feirer kirken på alle kontinenter Verdensmisjons-søndagen - for å minne om de oppgaver som ligger og venter og for å styrke solidariteten mellom de gamle og de unge kirker. Selvsagt også for å gi impulser til nye misjonstiltak. I sitt budskap til årets misjons-søndag, som han har kalt *Hver prest er sogneprest for hele verden*, vender pave Johannes Paul II seg spesielt til prestene. Han understreker at forkynnelsen av evangeliet i verden er en del av prestetjenestens "vesen", og han oppfordrer derfor prestene til å leve og handle ut fra det. Prestekallet er å utøve "Kristi embede, han som er hyrden og overhodet".

Paven minner om at det er prestens oppgave - ifølge konsilsdekrete *Lumen gentium* - "å samle Guds familie slik at den universelle kirke blir synlig i det lokale miljø". Men han minner også om et annet hovedaspekt som "umiddelbart angår både de gamle og de unge lokalkirker: å forkynne evangeliet også for de ikke-kristne i sognet eller bispedømmet". På dette punkt må presten og legfolket sammen legge seg i selen, og her har presten en spesielt viktig rolle som "animator", skriver paven. Presteutdannelsen må legge vekt på at fremtidens prester ser seg selv som "prester for hele verden, uansett hvor de befinner seg".

Budskapet rommer også en klar oppfordring til legfolk om å støtte opp om kirkens misjonsarbeid. Prester og kateketer i Kirkens misjonstjeneste står overfor store oppgaver, derfor bør de som har midler til å støtte arbeidet, "være storsinnede og stedige i sin gjertjeneste", skriver paven.

gen av rådet ble feiret med en i dobbelt forstand spesiell gudstjeneste: Den startet i den anglikanske katedral i Liverpool, men da man var kommet halvveis, gikk forsamlingen ut på gaten og videre i felles prosesjon til den katolske domkirke hvor gudstjenesten ble avsluttet. Det hører med til historien at gaten man gikk, for anledningen var døpt om til «Hope Street» – håpets gate.

Dialog eneste redning i Nord-Irland

Den britiske regjering bør omgående innlede samtaler med den irske republikanske armé (IRA) slik at ytterligere blodsutgydelser i Nord-Irland kan unngås, skriver pater Oliver Rafferty i jesuittenes engelske tidskrift. Patereren, som tidligere har bodd i Belfast, hevder at bare samtaler der alle involverte parter er representert, kan løse konflikten. "Nord-Irland er en sekterisk stat; dens grunnleggere gjorde det helt klart at den stat de etablerte, var en protestantisk stat for protestanter. I de

første 50 år av denne statens historie var det dens uttalte mål å ekskludere katolikker fra å delta i statens affærer," skriver Rafferty.

Og diskrimineringen fortsetter. "Det er viktig å huske at IRAs vold fremstod på bakgrunn av en urett som ikke var ulik den som det sør-afrikanske regimet har begått," skriver Rafferty, som tar absolutt avstand fra IRAs voldsmetoder og oppfordrer til "våpenhvile" mellom partene.

CATHOLIC HERALD

Innvandrerne - viktigste pastorale oppgave

Hovedtemaene under Den nordiske bispekonferanses møte i München nylig, der biskopene var Ansgarwerk Münchens gjester, var "Det utvidede Europa" og "Islam". Diskusjoner i tilknytning til disse temaene ga verdifulle impulser til forberedelsen til spesialsynoden om Europa neste år, heter det i pressemeldingen fra møtet.

Ifølge biskopene er den pastorale omsorg for innvandrerne fortsatt den største utfordring for den katolske kirke i Norden. Innvanderernes ønske om gudstjeneste og religionsundervisning på morsmålet er mange steder vanskelig å etterkomme - her er det stor personalmangel. Spørsmålet har også viktige prinsipielle sider. Kirken ønsker å spare innvandrerne for et for sterkt kultursjokk, men også å oppmuntre dem til å bringe sin egenart med seg ut i samfunnet. "Det dreier seg ikke om å være smeltedigel, men å være et solidarisk samfunn," sa biskop Hubertus Brandenburg av Stockholm i et intervju med Katholische Nachrichten Agentur i forbindelse med møtet. En ny utfordring for innvandrersjelesorgen er hvorledes man skal ta seg av dem som tilhører de østlige riter.

De nordiske biskoper vil i fremtiden styrke samarbeidet med de baltiske biskoper. For å styrke kontakten med massemediene ble det besluttet å opprette en mediekommisjon med representanter fra alle de nordiske landene. Fjorårets pavebesøk ble også vurdert; det synes å ha økt interessen for den katolske kirkes liv og ført til en ny giv i den økumeniske dialog.

Media på dagsordenen

Mediespørsmål står på dagsordenen når Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme (PRO) møtes på Mariaholm Skolesenter i dagene 18. -19. november, forteller rådets leder, Knut Eggen. Mediearbeidet har vært lavt prioritert i bispedømmet de senere år, men nå har et ad-hoc medieutvalg, oppnevnt av PRO, utarbeidet en helhetlig plan som vil bli fremlagt for Arbeidsutvalg og råd.

Pastoralrådets arbeidsutvalg, PROs utøvende organ, har ikke ligget på latsiden etter at det tiltrådte på vårparten, forteller Knut Eggen. Rent forretningsmessige ting har tatt en del tid, bl. a. har man - med kyndig juristhjelp - omredigert vedtektene slik at lovverket er blitt mer logisk og stringent. Et finansutvalg har nedlagt et stort arbeid for å bedre oversikten over bispedømmets finanser slik at man kan få satt opp et budsjett, hvilket man hittil ikke har hatt. At utvalget er kommet til at "egeninnsatsen", altså den enkelte katoliks bidrag til felleskassen og - utgiftene, bør bli adskillig bedre, er en annen side av saken. Her må det motiveres til ansvarfølelse. Utvalget har også tatt for seg den økonomiske situa-

sjon for Mariaholm Skolesenter, som for tiden er lite lystelig; et interimstyre arbeider med saken.

"Nybrottsarbeid" har vært et annet punkt på Arbeidsutvalgets dagsorden. Rent praktisk har dette omfattet bl.a. bistand til katolikkene i Larvik-området til innkjøp av hus til gudstjenester og samvær for denne "anneksmenighet" under Porsgrunn menighet.

"Vi har mange baller i luften og synes vi begynner å få et visst grep på noen av de mange oppgaver. Fra 1. oktober har PRO en sekretær med fast kontortid. Men vi trenger også å engasjere hele Pastoralrådet mer i sin bredde. De to faste møter pr. år er bra, men vi må finne andre samarbeidsmåter i tillegg. Samtidig er det viktig å trekke inn frivillige og 'ekspertes' utenfra der det trengs," sier Knut Eggen. Som har stor tro på ad-hoc-komiteer med klart mandat og ditto tidsrammer: "Det er lettere å få folk til å engasjere seg når de får klare oppgaver - og ikke risikerer å være fanget inn i en kommisjon på livstid!"

PRO-sekretærens kontortid? Se s. 23!

Religionsfrihet i Sovjet

En lov som innebærer at Sovjetunionen innfører full religionsfrihet, ble endelig vedtatt av Det øverste sovjet den 1. oktober. Dermed er punktum satt for flere tiår med offisiell forfølgelse av organiserte religiøse grupper. Sovjets grunnlov tillater åndsfrihet, men den nye loven understreker at politiske ledere ikke kan blande seg inn i religiøse saker. Loven forbyr regjeringen å finansiere religiøse aktiviteter og reklamere for ateismen. Den gir religiøse grupper lov til å organisere seg, og tillater at kirker som har vært brukt til andre formål, igjen blir tatt i bruk som gudshus.

Religiøse ledere, blant dem den nye patriark for den russisk-ortodokse kirke, Aleksej II, var til stede under debatten om lovforslaget. Loven tilrår at det opprettes et panel av religiøse ledere som skal gi regjeringen råd i saker som gjelder menneskerettigheter. NTB - AP

Glimrende brudetekst

Min oldefar var prest. Han hadde en grusom uvane. Han forberedte aldri sine brudetaler. Da han skulle vie min bestefar, slo han Bibelen vilkårlig opp og leste fra 2. Mosebok 20. kapittel hvor det sto: «Du skal ikke slå ihjel!» Etter sigende holdt han en glimrende brudetale over det femte bud, skriver prost Georg Johnson i avisen Valdres.

For i virkeligheten er dette en glimrende brudetekst. De fleste dreper ikke ektefellen med pistol eller kniv. Det fins langt mer effektive metoder. Den mest vanlige tror jeg er den at vi undergraver ektefellenes selvfølelse ved hele tiden å kritisere det som er galt, istedenfor å peke på de positive elementer i situasjonen.

22 Liturgisk kalender

NOVEMBER

1. *Allehelgen.*
Åp. 7, 2-4. 9-14.
1. Joh. 3, 1-3.
Mt. 5, 1-12.
2. *Allesjeler.*
2. Makk. 12, 43-45.
Rom. 8, 31-35. 37-39.
Joh. 14, 1-6.
3. Jomfru Marias lørdagsmesse el. Martin av Porres, ordensmann.
1. Fil. 18-26. Lk. 14, 1.7-11.
(Norske tidebønner - uke 3).
4. *31. søndag i kirkeåret.*
Mal. 1,14-2, 8-10.
1. Tess. 2, 7-9. 13.
Mt. 23, 1-12.
5. Ferial. 1. Fil. 2, 1-4.
Lk. 14, 12-14.
6. Ferial. 1. Fil. 2, 5-11.
Lk. 14, 15-24.
7. Ferial. 1. Fil. 2, 12-18.
Lk. 14, 25-33.
8. Ferial. 1. Fil. 3, 3-8.
Lk. 15, 1-10.
9. Laterankirkens innvielse.
Es. 47, 1-2. 8-9. eller.
1. Kor. 3, 9-11. 16-17.
Joh. 2, 13-22.
10. Leo den store, pave og kirkelærer.
Fil. 4, 10-19. Lk. 16, 9-15.
(Norske Tidebønner - uke 4).
11. *32. søndag i kirkeåret.*
Visd. 6, 12-16.
1. Tess. 4, 13-18.
Mt. 25, 1-13.
12. Josafat, biskop og martyr.
Tit. 1, 1-9. Lk. 17, 1-6.
13. Ferial. Tit. 2, 1-8. 11-14.
Lk. 17, 7-10.
14. Ferial. Tit. 3, 1-7.
Lk. 17, 11-19.
15. Ferial el. Albertus Magnus, biskop og kirkelærer.
Fil. 7-20. Lk. 17, 20-25.
16. Margarete av Skottland el. Gertrud, jomfru.
2. Joh. 4-9. Lk. 17, 26-37.
17. Elisabeth av Ungarn.
3. Joh. 5-8. Lk. 18, 1-8.
(Norske Tidebønner - uke 1).
18. *33. søndag i kirkeåret.*
Ordspr. 31, 10-13. 19-20. 30-31.
1. Tess. 5, 1-6.
Mt. 25, 14-30.
19. Ferial. Ap.gj. 1, 1-4. 2, 1-5.
Lk. 18, 35-43.
20. Ferial Ap.gj. 3, 1-6. 14-22.
Lk. 19, 1-10.
21. Marias fremstilling.
Ap.gj. 4, 1-11. Lk. 19, 11-28.
22. Cæcilia, jomfru og martyr.
Ap.gj. 5, 1-10. Lk. 19, 41-44.
23. Clemens I., pave og matyr el. Columban, abbed.
Ap.gj. 10, 8-11. Lk. 19, 45-48.
24. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Ap.gj. 11, 4-12. Lk. 20, 27-40.
(Norske Tidebønner - uke 2).
25. *Jesus Kristus, universets Konge, høytid.*
Esek. 34, 11-12. 15-17.
1. Kor. 15, 20-26. 28.
Mt. 25, 31-46.
26. Ferial. Ap.gj. 14, 1-3. 4-5.
Lk. 21, 1-4.
27. Ferial Ap.gj. 14, 14-19.
Lk. 21, 5-11.
28. Ferial. Ap.gj. 15, 1-4.
Lk. 21, 12-19.
29. Ferial. Ap.gj. 18, 1-2.21-23.19,1-3.
Lk. 21, 20-28.
30. Andreas, apostel.
Rom. 10, 9-18. Mt. 4, 18-22.

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

BEGRAVELSESBYRÅER

T.S.JACOBSEN-GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON • (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Neste nummer utgis 11. desember. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andréson o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Glem ikke at vi har et stort utvalg i gregoriansk og ortodoks sang på LP, MC, CD.

HER ER NOEN FÅ TITLER:

Initiation au Chant Gregorien, CD, kr 160,-

Chant Gregorien de Solesmes. Noël, MC, kr 95,-

Fêtes de Notre Dame, LP, kr 95,-

Jubilate Deo, LP, kr 95,-

Veni Domine, LP kr 95,-

Chant Byzantin Sr. Maria Keyrouz
S.B.C. født i Libanon, synger bysantiske hymner på arabisk og gresk, CD, kr 160,-

Divine Liturgie Orthodox, CD, kr 160,-

Russiche Mönche singen in deutschen Domen, på kirkeslavisk, CD, kr 160,-

Pater Noster, Komposisjoner av Obrecht, Paminger, Hassler, Schütz, Homilius, Verdi, Reger, Strawinsky, Stockmeier, CD, kr 160,-

Vi venter inn mye musikk til jul, både klassisk, gregoriansk og ortodoks.

Ordo 1990-91 er kommet

To nye bøker fra St. Olav Forlag:

St. Teresa av Avila: **Levende vann**, overs. fra engelsk av Marit Flagestad, ib. kr 95,-

Kommisjonen for rettferdighet og fred. «Justitia et pax».

Kirken og rasismen. Mot et mer menneskelig samfunn, hf. kr 32,-

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred.: 9.30-16.30

Torsd.: 9.30-17.30

Lørd.: 9.30-13.30

Vi sender over hele landet

PASTORALRÅDET I OKB får sekretær

LISE KEUL tiltrer som sekretær for Pastoralrådet 1. oktober 1990. Sekretæren får kontor i Akersveien 5 i første etasje.

Lise Keul er ansatt i 1/2 stilling. Kontortiden blir inntil videre fra kl. 09.00 – 15.00 på mandager og torsdager.

Resten av arbeidstiden vil gå med til sekretærarbeide på kvelds- og helgetid.

Fra 1. oktober blir Pastoralrådets adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo 1, tlf. 20 72 26.

CARITAS | NORGE DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Vil vi dele friheten til å velge?

Før handlet det om lydighet.
I fjor handlet det om frihet.
Nå handler det om brød. Bach eller
brød.

Det er Berlin oktober 1990. Berlin som nok en gang er Europas puls. Berlin hvor Øst og Vest møtes, hvor den vanlige hverdagen bestemmes av det som skjer på stormaktsplan. Berlin oktober 1990 viser oss hvilke utfordringer vi står overfor i de nærmeste årene - vi - i det vestlige som i det østlige Europa.

Det handler om å dele. Det var forbundspresident Richard von Weizackers budskap til det samlede tyske folk 3. oktober, festdagen for den tyske enhet.

Det handler om å dele - for oss. For oss i den sterkeste velstandssolen. I forhold til Øst-Europa - og i forhold til den tredje verden. Tyskland får være prøvesteinen. Vil vi dette? Vil vi fjerne murene landene og folkene imellom? Vil vi enhet og fred i verden?

Før handlet det om lydighet i DDR. Lydighet - for å bygge opp landet,

betale krigsgjelden, bygge nedefra. Lydighet til øvrigheten. Lydighet for å komme seg frem i samfunnet, for å overleve, for ikke å bli skutt på grensen i forsøk på å flykte. Flykte til egne meninger og selvstendige valg.

Siste søndag i september satt jeg i St. Ludwigs kirke i Berlin (vest) og hørte en preken om lydighet. Om katolsk lydighet, og mangel på katolsk lydighet i forhold til våre kirkelige overordnede. Jeg hadde tankerekken klar om tysk konservatisme og autoritet da presten gikk tilbake til teksten og lignelsen om de to sønnene som gjorde det motsatte av hva de svarte faren: Jesus gir oss ikke et enkelt enten-eller-svar om lydighet. Vi må selv ta risken og velge - velge det vi mener er rett, og risikere å gjøre det som er galt.

Vi kan ikke si vår mening for vi har ikke lært det! sa en øst-tysk dame fortvilet da det begynte å løsne i DDR i fjor høst, og alle ble oppfordret til å si hva de mente. Men det var dette de ville. I fjor handlet det om frihet, om respekt for det enkelte menneskets rett til å si, tenke og gjøre det det holdt for rett. Frihet til selvstendige valg fremfor lydighet.

I år handlet det ikke om frihet. Frihet kom, med begeistring og folkets følelse av fredelig kamp og seier. Med en helt ny selvbevissthet gikk de ut på gatene, la lydigheten igjen hjemme og ropte: Vi er folket!

I år er begeistring og seiersfølelsen borte. Lydigheten er avløst av fortvilelse og oppgitthet, blandet med forvirring og sjokk: Hvem er vi? Hvilket samfunn lever vi i? Har vi arbeid

i morgen? Har vi et sted å bo etter nyttår? Har vi mat i mai?

Nå handler det om brød. Frihet til å velge, javel, velge mellom Bach og brød. Kulturtilbud forsvinner, alt får vestlige priser, du kan få tak i alt, men har knapt penger til noe. Pensjonister som har gått jevnlig på konsert hele sitt liv, må velge om de vil bruke penger til mat eller musikk.

-Vi er ulykkelige. Det er en gjennomgangsreplikk jeg møter blant mange i det tidligere DDR. Jamen, dere har jo selv valgt dette? Nei, sier de, det var ikke dette vi valgte, det var ikke dette vi ville. Vi ble overkjørt av D-mark, vi ble overkjørt av alle dem som visste hvordan vi skulle gjøre det.

Hva sier vi? Vi her hjemme i trygge, gode Norge. Vi som vet på en prikk hva som er galt med kommunismen og sosialismen, som vet på en prikk hva som skal til for demokrati, frihet, mat og musikk. Vil vi nå også - godt skjult av vestlig besserwissen - kreve ny lydighet i Øst som i Syd - for at hele verden skal bli ett på våre økonomiske premisser?

Det handler om frihet, frihet til å velge, og også til å velge feil. Det handler om respekt, og det handler om å dele. Dele brød, så vi også kan ha Bach. Man da må vi på solsiden gi fra oss noen av våre vakre privilegier. Det er revolusjonens pris.

Kristins søster